

**Lokale
Ontwikkelingsstrategie
Leader-POP 2007-2013**

**Alblasserwaard
Vijfherenlanden**

opgesteld in opdracht van de Plaatselijke Groep Alblasserwaard-Vijfheerenlanden i.o.
door de voorbereidingsgroep:
Jeroen Clausman, (Rijp voor groen)
Bart Soldaat, (Soldaat Advies VoF)
Sjoerd J. Veerman, (Landschapsplancoördinator Alblasserwaard-Vijfheerenlanden)

Inhoudsopgave

Verantwoording	4
0. Voorwoord	5
1. Inleiding	7
2. Gebiedanalyse	10
3. Ontwikkelingsstrategie	22
4. Uitvoering van de Lokale Ontwikkelingsstrategie	27
5. Verwachte investeringen en financiering	36

Bijlagen

1. Taken Plaatselijke Groep
2. Samenstelling Plaatselijke Groep Alblasserwaard-Vijfheerenlanden i.o.
3. Beschrijving selectie en beoordeling projecten
4. Overzicht output indicatoren
5. Intentieverklaringen gemeenten

Verantwoording

Voor u ligt de Lokale Ontwikkelingsstrategie Alblasserwaard-Vijfheerenlanden 2007-2013. Op basis van deze strategie wil de Plaatselijke Groep Alblasserwaard-Vijfheerenlanden de komende zeven jaar de plattelandsontwikkeling in het gebied stimuleren.

De **plaatselijke groep in oprichting** bestaat uit de leden van het Gebiedsplatform Alblasserwaard-Vijfheerenlanden en is als volgt samengesteld:

- Land- en tuinbouworganisatie (LTO) Noord, afd. Alblasserwaard-Vijfheerenlanden
- Historisch Overleg Alblasserwaard-Vijfheerenlanden (HOAV)
- Natuur- en Vogelwacht De Alblasserwaard
- Natuur- en Vogelwacht De Vijfheerenlanden
- Stichting Uitvoering Landschapsplan (STUV)
- Agrarische natuur- en landschapsvereniging “Den Hâneker”
- Zuid-Hollands Landschap
- Oasen drinkwater
- Nederlandse Kooikersvereniging, afd. Zuid-Holland/Utrecht
- Archeologische Werkgemeenschap Nederland, afd. Lek- en Merwestreek
- Vereniging Hoogstamfruit Groene Hart
- Regionale Gemalenstichting Alblasserwaard-Vijfheerenlanden
- Boerderij en Erf Alblasserwaard-Vijfheerenlanden
- Stichting Knotgroep Giessen en Lek
- Molenstichting Alblasserwaard-Vijfheerenlanden (SIMAV)
- Overlegorgaan Waterrecreatie Alblasserwaard (OWA)
- Landschapsbeheer Zuid-Holland
- Samenwerkende Streekcentra Alblasserwaard-Vijfheerenlanden
- Stichting Vrije Recreatie (SVR)
- Nederlandse Bond van Plattelandsvrouwen van NU
- Agrarisch Jongeren Kontakt
- VVV Zuid-Holland Zuid.

Aangevuld met mevr. Boot, de heer Van Gelder en de heer Van de Borg namens de samenwerkende gemeenten in de Alblasserwaard-Vijfheerenlanden en de heer Veerman namens de gemeente Alblasserdam.

0. Voorwoord

0.1. De Leader aanpak werkt

Eind 2002 is de uitvoering van Leader+ programma De Waarden (Krimpenerwaard, Alblasserwaard-Vijfheerenlanden) van start gegaan op basis van het Lokale Ontwikkelingsplan, dat de basis vormde voor het functioneren van de plaatselijke groep (PG). In de afgelopen 4,5 jaar is er met veel enthousiasme gewerkt aan de uitvoering van het programma. Beoordeling van de projecten gebeurde aan de hand van het Ontwikkelingsplan Leader+ De Waarden door de Plaatselijke Groep. Twee thema's stonden hierin centraal:

- Leefbaarheid en levenskwaliteit. Hierbij moet gedacht worden aan projecten op het gebied instandhouden van het voorzieningenniveau in kleine kernen, zoals zorg, cultuur en sport.
- Versterking stad-land relaties: hierbij gaat het om zaken die de aantrekkelijkheid van het gebied voor de stad kunnen vergroten, zoals (agro)recreatie, huisverkoop en agrarisch natuurbeheer.

De Leader+ aanpak sloot zeer goed aan bij de al vanaf 1996 ontwikkelde gebiedsaanpak in de Alblasserwaard-Vijfheerenlanden. Met Leader+ kon een extra impuls aan bestaande processen en initiatieven worden gegeven en nieuwe initiatieven worden gefaciliteerd. Ook kon worden aangehaakt bij de bestaande actieve betrokkenheid vanuit het gebied, zowel van gebiedspartijen als via directe burgerparticipatie. De ervaringen die de Plaatselijke Groep De Waarden met Leader+ heeft opgedaan laten zien dat deze betrokkenheid met Leader+ kan worden versterkt en leidt tot betere plannen en snellere resultaten en ook een aanzienlijke multiplier heeft. Dat wil zeggen dat Leader+, ondanks een beperkt budget, leidt tot meer dan evenredige investeringen van andere partijen, veelal uit het gebied zelf

0.2. Ambitie Plaatselijke Groep

De Plaatselijke Groep De Waarden heeft gebiedspartijen opgeroepen op grond van de positieve ervaringen in Leader+ een nieuwe Lokale Ontwikkelingsstrategie op te stellen voor de periode 2007-2013. Na overleg met gebiedspartijen en provincie is er voor gekozen om voor het nieuwe programma voor de Krimpenerwaard en de Alblasserwaard-Vijfheerenlanden afzonderlijke programma's op te stellen en voor ieder gebied een eigen Plaatselijke Groep in te stellen.

De inzet van de Plaatselijke Groep Alblasserwaard-Vijfheerenlanden is om de Ontwikkelingsstrategie als financiële prikkel en de Leader aanpak als methode te gebruiken om de bestaande gebiedsprocessen en nieuwe en verdergaande initiatieven vanuit een integrale visie en uitvoeringsmethodiek (verder) tot ontwikkeling te brengen. De Plaatselijke Groep zal dan ook veel energie steken in samenwerking en wisselwerking met de samenwerkende gemeenten en het Gebiedsplatform. Dit uit zich onder andere in de samenstelling van de Plaatselijke Groep

De Plaatselijke Groep is op grond hiervan van mening dat ingezet moet worden op integratie van as 3, Diversificatie van de plattelandseconomie, en as 4, Leader in één Lokale Ontwikkelingsstrategie voor de periode 2007-2013. Dit sluit het beste aan bij de gebiedsprocessen, die al vanaf midden jaren '90 in het gebied door gemeenten en gebiedspartijen op een zeer succesvolle manier ontwikkeld en uitgevoerd worden. Het nieuwe programma biedt gebiedspartijen en lokale overheden de gelegenheid om te zorgen voor verdere versterking van de onderlinge samenhang in uitvoering van beleid en realisatie van gebiedsopgaven. Dit leidt tot een effectievere inzet van beperkte middelen om de problemen en uitdagingen in de Ablasserwaard-Vijfheerenlanden gezamenlijk aan te pakken.

1. Inleiding

1.1. Geschiedenis en doelstellingen van LEADER

LEADER staat voor Liaison Entre Actions de Développement de l'Economie Rural en is een initiatief van de Europese Commissie als onderdeel van pijler 2 van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid.

De richtsnoeren van LEADER⁺, zijn op 14 april 2000 door de EC vastgesteld en op 18 mei 2000 gepubliceerd. Het Leader+ programma liep tot en met 2006. De '+' staat voor de verbeteringen die de EC beoogde ten opzichte van het LEADER II programma. Deze verbeteringen betroffen de breedte van de gebieden die in aanmerking komen voor LEADER subsidie, een sterkere nadruk op sociaal-economische aspecten zoals duurzaamheid en werkgelegenheid en een verbreding van de samenwerking tussen LEADER-gebieden. De succesvolle elementen van de eerste twee LEADER programma's werden onverkort gehandhaafd:

- een programma bestaande uit geïntegreerde strategieën gericht op de potenties van de plaatselijke economie in haar geheel, in plaats van een sectorale benadering;
- ondersteuning van een "bottom-up" benadering voor de plaatselijke bevolking;
- nadruk op actieve participatie van de plaatselijke bevolking;
- stimuleren van de samenwerking en netwerkvorming tussen plattelandsregio's wat betreft kennis en ervaringen.

Door de samenwerking van De Waarden met de provincie Flevoland in Randstadverband, kon worden gegarandeerd, dat ook een nieuw LEADER⁺ gebied, zoals de De Waarden, gebruik kon maken van de leerpunten en ervaringen van LEADER II.

1.2. Achtergronden nieuw plattelandsontwikkelingsplan (POP2)

Op Europees, landelijk en provinciaal niveau is de afgelopen periode gewerkt aan het plattelandsbeleid voor de periode 2007-2013, zowel wat betreft beleidskaders, uitvoeringsprogramma's als instrumentarium. Leader wordt hierbij geïntegreerd in het nieuwe PlattelandsOntwikkelings-Plan (POP2) als as 4. In oktober 2005 heeft de Europese Commissie de nieuwe kaderverordening Plattelandsontwikkeling 2007-2013 (Vo 1698/05) vastgesteld. De lidstaten moesten vervolgens eerst een Nationale Plattelands Strategie (NPS) opstellen. Nederland heeft deze medio 2006 naar Brussel gestuurd, die de NPS aansluitend heeft goedgekeurd. Vervolgens is het eigenlijke Plattelandsontwikkelingsplan (POP2) onder aansturing van het Regiebureau POP2 van het ministerie van LNV opgesteld en na goedkeuring van de provinciale overheden en het parlement eind 2006 ter goedkeuring aan de Europese Commissie voorgelegd. De Commissie zal uiterlijk 1 juni POP2 goedkeuren, waarna de uitvoering van start kan.

Er zijn twee belangrijke verschillen tussen het vorige en het nieuwe POP-programma:

1. in het huidige programma zijn er voor elk van de vier landsdelen (Oost, Noord, Zuid en

West) afzonderlijke plannen opgesteld; voor de nieuwe programmaperiode komt er één plan voor heel Nederland

2. Leader, dat nu losstaat van het PlattelandsOntwikkelingsPlan, wordt in de nieuwe periode opgenomen in POP2. Hiermee wordt door de Europese Commissie het belang en het succes onderstreept van de Leader aanpak.

In de Kaderverordening van de Europese Commissie worden 4 assen beschreven:

1. versterking concurrentiekracht landbouw
2. duurzaam beheer natuur, milieu en landschap
3. diversificatie van de plattelandseconomie
4. Leader.

In de Kaderverordening staat dat de Leader aanpak moet worden gehandhaafd en zelfs moet worden uitgebreid, d.w.z. dat er t.a.v. de uitvoering van de assen 1, 2 en 3 ook zoveel mogelijk gebruik wordt gemaakt van de Leader-aanpak¹. Het ligt voor de Alblasserwaard-Vijfheerenlanden het meest voor de hand om te komen tot een integratie van as 3 en 4.

1.3. Hoe verhoudt LEADER zich tot het bestaande gebiedsbeleid?

In de Alblasserwaard-Vijfheerenlanden vinden momenteel twee gebiedsgerichte beleidsprocessen plaats:

- Gemeentelijke samenwerking van de gemeenten: na de evaluatie van het in 1996 afgesloten gebiedsconvenant hebben de acht samenwerkende gemeenten in de Alblasserwaard-Vijfheerenlanden (Giessenlanden, Gorinchem, Graafstroom, Hardinxveld-Giessendam, Leerdam, Liesveld, Nieuw-Lekkerland en Zederik) in bestuurlijke zin de gebiedsontwikkeling verder samen gestalte gegeven. Dit uit zich onder meer in een voortzetting van de ondersteuning van de Stichting Landschapsplan Alblasserwaard-Vijfheerenlanden, de uitvoerende instantie van het gebiedsconvenant. In de regionale gebiedsvisie Alblasserwaard-Vijfheerenlanden geven de gezamenlijke gemeenten van dat gebied) aan hoe zij de ontwikkeling van dat gebied in de komende decennia zien. Onderhavige Ontwikkelingsstrategie is een nadere uitwerking van deze visie voor het landelijk gebied van deze gemeenten en het moet tevens de functie vervullen van actualisering van het Landschapsplan Alblasserwaard-Vijfheerenlanden uit 1998. Binnen het samenwerkingsverband van de gemeenten is een bestuurlijk portefeuillehoudersoverleg ingesteld t.a.v. de programmaliijn Plattelandsontwikkeling.
- Het Gebiedsplatform: gedurende de looptijd van het Convenant Alblasserwaard-Vijfheerenlanden was een gebiedscommissie actief waarin zowel de overheden uit gebied als de belangrijkste maatschappelijke organisaties die actief zijn in het landelijk gebied zitting hadden. Om tot een meer heldere afbakening te komen tussen de adviesrol en de besluitvor-

---

¹ In de Leader aanpak staan voorop: een aanpak van onderop, d.w.z. de mensen uit het gebied dragen projecten aan, gericht op samenwerking en samenhang, vernieuwend en kleinschalig.

mingsrol is deze gebiedscommissie opgeheven, en in plaats daarvan is een Gebiedsplatform opgericht waarin alleen de maatschappelijke organisaties zitting hebben. Het is de bedoeling dat dit Gebiedsplatform een belangrijke adviesrol vervuld bij zaken die betrekking hebben op de gang van zaken in het landelijk gebied. Het Gebiedsplatform kan zowel de programmalijn plattelandsontwikkeling, de afzonderlijke gemeenten als de Stichting Uitvoering Landschapsplan gevraagd en ongevraagd adviseren.

Behalve gemeenten en maatschappelijke organisaties uit het gebied, voert ook de provincie Zuid-Holland een gebiedsgericht beleid voor de Alblasserwaard-Vijfheerenlanden, deels als uitwerking van de Nota Ruimte en de Agenda Vitaal Platteland (ILG) en deels via eigen gebiedsbeleid in de vorm van het in december 2006 vastgestelde provinciaal Meerjaren Programma Landelijk Gebied 2007-2013. Voor wat betreft het deelprogramma Vitaal Platteland is de Alblasserwaard-Vijfheerenlanden aangewezen als één van de vijf prioriteitsgebieden: “de provincie wil met name het proces van uitvoering van plattelandsontwikkeling in deze gebieden stimuleren. Stimulering van investeringen in deze gebieden wordt bereikt door de eigen provinciale subsidiemiddelen met voorrang in te zetten in deze gebieden” (zie pp. 27 en 38).

1.4. Leeswijzer

De Ontwikkelingsstrategie is conform de vereisten van de Kaderverordening en de Draft Guide for the Application of the LEADER Axis of the EAFRD opgebouwd. In hoofdstuk 2 wordt begonnen met een gebiedsbeschrijving in sociaal-economisch en landschappelijk opzicht. Hoofdstuk 3 geeft een overzicht van relevant bestaand gebiedsgericht beleid en plannen. Hoofdstuk 4 vormt de eigenlijke ontwikkelingsstrategie: de keuze van de thema's en de doelstellingen die de Plaatselijke Groep wil realiseren, de samenwerking met andere regio's en de netwerkvorming van plattelandregio's op nationaal niveau. Hoofdstuk 5 beschrijft de organisatorische aspecten van de uitvoering van de Ontwikkelingsstrategie en de criteria waaraan Lokale Initiatieven ofwel projecten dienen te voldoen. Hoofdstuk 6 tenslotte geeft een overzicht van de verwachte wijze waarop het geld ingezet en gefinancierd zal worden.

2. Gebiedsanalyse

2.1. Gebiedsbegrenzing

In het Leader+ programma functioneerden de Krimpenerwaard en de Alblasserwaard-Vijfheerenlanden als één Leader-gebied. Alhoewel dit zeker geleid heeft tot een goede samenwerking en tot synergie ten aanzien van een aantal initiatieven, is er voor de nieuwe programmaperiode voor gekozen voor beide gebieden afzonderlijke Lokale Ontwikkelingsstrategieën op de stellen en uit te voeren. Achtergrond voor deze keuze is de uiteenlopende gebiedssituatie en –problematiek. In de Krimpenerwaard is eind 2005 een Veenweidepact afgesloten tussen alle gebiedspartijen en provincie met een eigenstandige aanpak, die men deels wil koppelen aan het nieuwe POP/Leader programma. Een eigen programma voor beide gebieden biedt de mogelijkheid om eigen accenten te leggen en eigen prioritering van maatregelen te kiezen.

Daarnaast gelden onder het nieuwe programma andere criteria voor het maken van een gebiedsindeling, dan onder het Leader+-programma. Het toegestaan maximaal aantal inwoners zou fors overschreden worden indien als de Krimpenerwaard en de Alblasserwaard-Vijfheerenlanden als één Leadergebied zouden worden aangemerkt. De Plaatselijke Groep Alblasserwaard-Vijfheerenlanden streeft er wel naar om op bepaalde terreinen samenwerking met de Krimpenerwaard te handhaven.

Het nieuwe gebied omvat de Alblasserwaard-Vijfheerenlanden. Dit gebied is aan drie zijden omsloten door brede takken van de Rijndelta: In het noorden door de Lek, in het westen de Noord en in het zuiden de Merwede en Beneden-Merwede, en vormt daardoor een duidelijke fysisch geografische en landschappelijke eenheid.

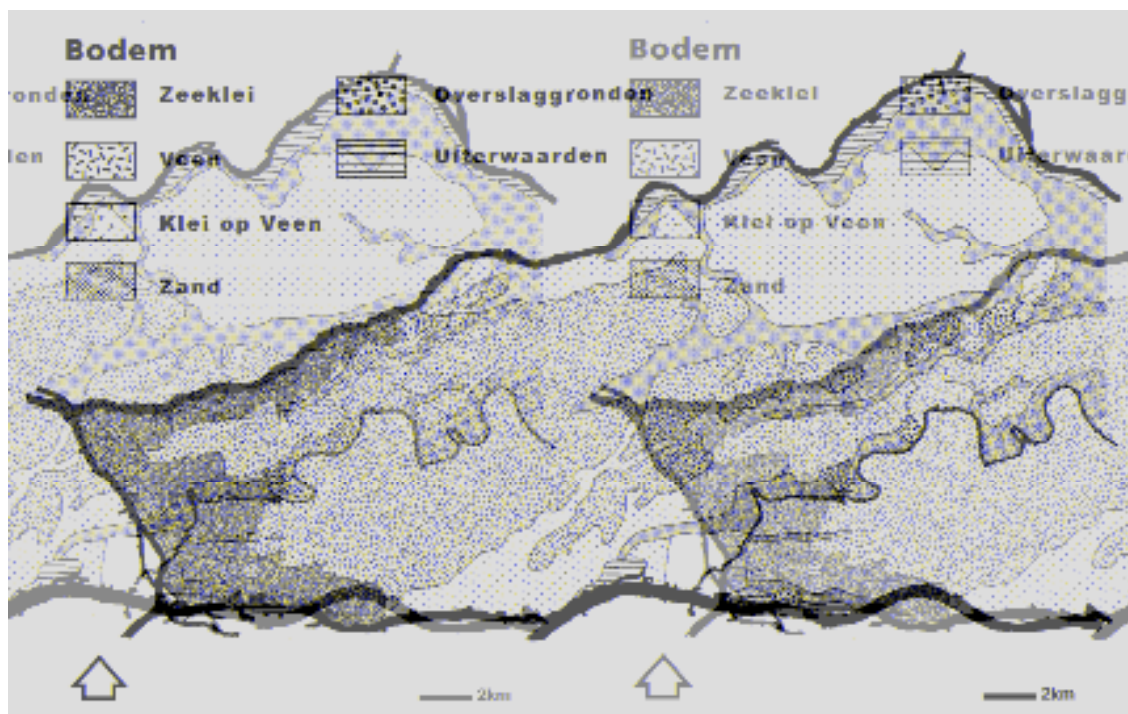

In het oosten is de begrenzing van het gebied misschien iets minder onontkoombaar, maar nog steeds landschappelijk heel duidelijk waarneembaar. Daar wordt de grens gevormd door het riviertje de Linge en door de Diefdijk. Deze dijk is in 1284 opgeworpen om te voorkomen dat de lager gelegen Alblasserwaard-Vijfheerenlanden zouden overstromen als er meer stroomopwaarts een rivierdijk doorbrak. De Diefdijk vormt al eeuwenlang een belangrijke bestuurlijke grens. Oorspronkelijk die tussen het Graafschap Holland en het Hertogdom Gelre, op het ogenblik tussen de provincies Zuid-Holland en Gelderland.

De begrenzing van het Leadergebied komt vrijwel overeen met bovenbeschreven begrenzing. Alleen de kernen van Gorinchem en Papendrecht zijn buiten de begrenzing gehouden, omdat zij meer dan 30.000 inwoners tellen.

Het aldus omgrensde gebied telt ruim 158.000 inwoners. Dat is net iets meer dan het criterium voor het maximaal aantal inwoners (150.000). Gezien het feit dat het slechts een bescheiden overschrijding van de norm betreft en gezien de zeer duidelijke landschappelijke samenhang van het gebied en de zeer sterke sociale cohesie, heeft het de sterke voorkeur van de plaatselijk groep om het gebied niet te verkleinen om wel precies binnen de criteria te komen.

2.2. Fysiek Ruimtelijke karakteristiek

Het gebied bestaat voor het overgrote deel uit veen- en klei-op-veen-gronden. Langs de rivieren en voormalige beddingen van rivieren vindt men lichter, zandige gronden.

In het oosten ligt de bodem ongeveer één meter boven NAP in het westen ongeveer 2,5 meter onder NAP. Om het gebied ondanks de lage ligging toch te kunnen bewonen was een intensief afwateringssysteem nodig. De belangrijkste verschijningsvorm van dit afwateringssysteem zijn de duizenden evenwijdige smalle slootjes die in de middeleeuwen gegraven zijn. Aan dit afwate-

ringspatroon en het zeer open karakter van het gebied ontleent het gebied zijn typisch Hollandse karakteristieke verschijningsvorm.

Door het venige en natte karakter is in het grootste deel van het gebied veeteelt de enige mogelijke vorm van grondgebonden agrarisch gebruik. Alleen op de wat hogere en lichtere gronden langs de rivieren is ook fruitteelt mogelijk. Het overgrote deel van het gebied is echter als grasland in gebruik ten behoeve van de melkveehouderij.

Het gebied maakt deel uit van het nationaal Landschap Groene Hart en het ontleent zijn karakteristieke verschijningsvorm verder ook aan talloze cultuurhistorische elementen, die in veel gevallen een duidelijke relatie hebben met de waterhuishouding van het gebied: molens, dijken, kaden gemalen etc. Het werelderfgoed van de molens bij Kinderdijk maakt deel uit van het gebied. De Alblasserwaard en Vijfheerenlanden hebben 52 nog werkende molens. Verder wordt het gebied doorsneden door zowel de oude als de nieuwe Hollandse waterlinie.

Alleen de zuidrand van het gebied is sterk verstedelijkt. Verder is het opmerkelijk dat zo dicht onder de rook van de randstad nog zoveel rust en ruimte kan worden ervaren. Deze rust en ruimte staan echter onder sterke druk. Het vergt echter wel het nodige beleid om nieuwe ontwikkelingen zodanig te geleiden dat belangrijkste kwaliteiten van het landschap behouden blijven.

2.3. Demografische en sociaal-economische karakteristiek

2.3.1. Algemeen

Volgens de cijfers van het CBS is de bevolkingsomvang van het Leadergebied (de totale Alblasserwaard-Vijfheerenlanden minus de gemeenten Gorinchem en Papendrecht) in 2007 157.425 personen. De oppervlakte van het gebied bedraagt bijna 39.000 ha, ofwel 390 km², hetgeen neerkomt op een bevolkingsdichtheid van iets meer dan 400 inwoners per km².

Een groot deel van de bevolking is protestants-christelijk. Het Christelijk karakter van de streek komt duidelijk tot uiting in de uitslagen van de verkiezingen. De Christelijke partijen hebben in dit gebied bij elkaar bijna twee keer zoveel stemmen als landelijk. De Christen Unie heeft ruim drie keer zoveel stemmen als landelijk en de SGP zelfs achttien keer zoveel.

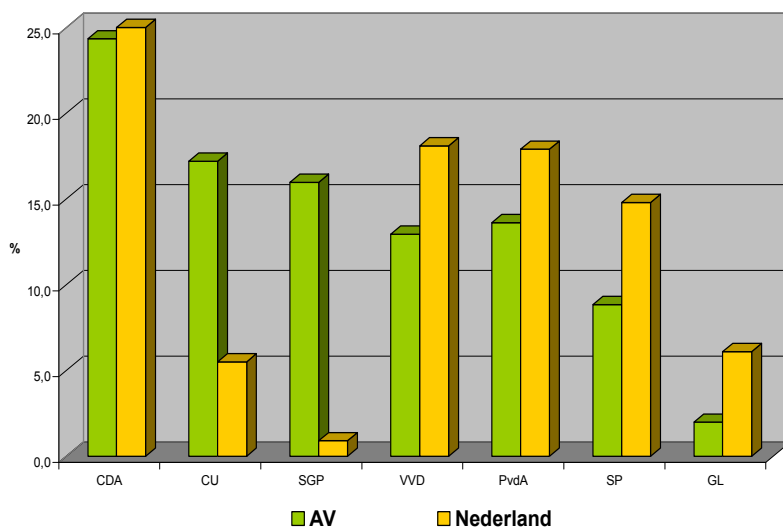
Het christelijke karakter vindt niet alleen zijn weerslag in verkiezingsuitslagen, maar ook in demografische gegevens (groot aantal personen per huishouden) en de werkgelegenheid (zeer lage werkloosheidspercentages).

Het christelijke karakter komt ook tot uiting in de sterk ontwikkelde gemeenschapzin.

Waarschijnlijk mede als gevolg van de duidelijke natuurlijke grenzen van het gebied is het streekbewustzijn sterk ontwikkeld. In vroeger tijden vormden de rivieren forse verkeersbarrières, en was het ook een groot gezamenlijk belang om het water van de rivieren buiten het gebied te houden. Veel bewoners hechten een grote waarde aan de kwaliteiten van rust, ruimte, landschapschoon, cultuurhistorie en natuur van het landelijk gebied, en zien het als hun verantwoordelijk bij te dragen aan de instandhouding daarvan.

Het gebied kent een bloeiend verenigingsleven op allerlei terreinen. Veel organisatieverbanden zijn op het niveau van het totale gebied.

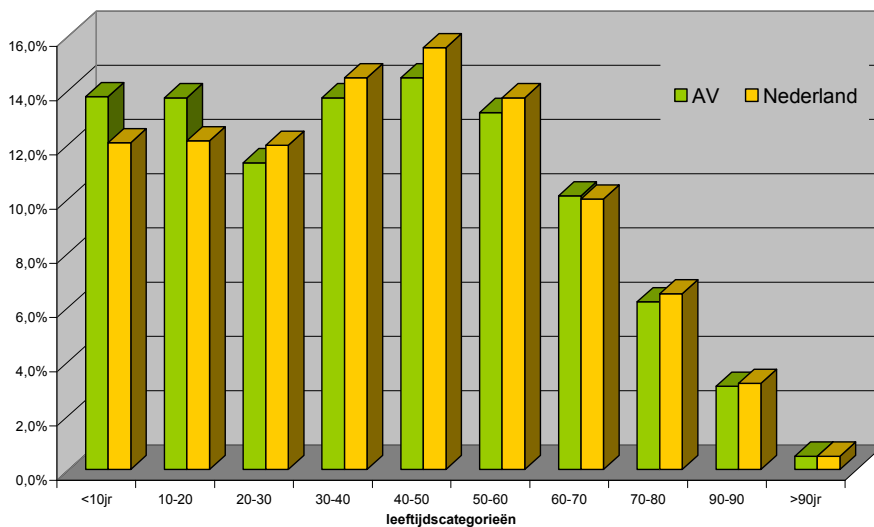
Verkiezingsuitslag Provinciale Staten 2007

2.3.2. Demografie

In vergelijking met de totale Nederlandse bevolking, heeft het gebied veel inwoners jonger dan twintig jaar, maar de categorie 20 tot 30 jaar is duidelijk minder goed vertegenwoordigd dan in Nederland totaal. Het grote aantal jonge inwoners heeft te maken met de gemiddelde gezinsgrootte die duidelijk hoger is dan het Nederlands gemiddelde

Bevolkingsopbouw Alblasserwaard-Vijfheerenlanden

Gezinsgrootte					
personen per huishouden	1	2	3	4	5 of meer
AV	25,1%	34,1%	13,9%	16,2%	10,7%
Nederland	35,0%	32,6%	12,6%	13,6%	6,2%

Dat de categorie jongvolwassen weer duidelijk kleiner is dan het landelijk gemiddelde hangt samen met het feit dat veel jongeren het gebied verlaten. Deze trek naar de stad wordt deels veroorzaakt door de aantrekkingskracht van de stad, maar ook door het restrictieve woningbouwbeleid dat de afgelopen jaren is gevoerd.

Bevolkingsprognose Alblasserwaard-Vijfheerenlanden exclusief Gorinchem en Papendrecht						
jaar	2006		2015		2025	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%
0-20 jaar	43.814	27,7	41.016	25,9	38.526	24,5
20-65 jaar	92.444	58,4	88.566	55,9	84.656	53,8
65+ jaar	21.923	13,9	28.849	18,2	34.217	21,7
Totaal	158.181	100	158.431	100	157.399	100

Bevolkingsprognose Nederland						
jaar	2006		2015		2025	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%
0-20 jaar	3.985.794	24,4	3.837.810	23,1	3.713.428	21,9
20-65 jaar	10.023.366	61,4	9.924.611	59,6	9.721.366	57,4
65+ jaar	2.319.040	14,2	2.878.219	17,3	3.499.328	20,7
Totaal	16.328.200	100	16.640.640	100	16.934.122	100

Volgens de prognoses is de vergrijzing in dit gebied, die nu nog onder het landelijk gemiddelde ligt, de komende jaren sneller stijgen dan in de rest van Nederland, zodat het percentage 65+-ers in 2015 groter is dan in de rest van Nederland.

2.3.3. Arbeidsmarkt en werkgelegenheid

Arbeidsparticipatie

Het aandeel van de bevolking tussen de 15 en 65 jaar, de potentiële beroepsbevolking, is duidelijk lager dan in de rest van Nederland. Volgens de prognoses wordt dit verschil in de toekomst zelfs nog groter.

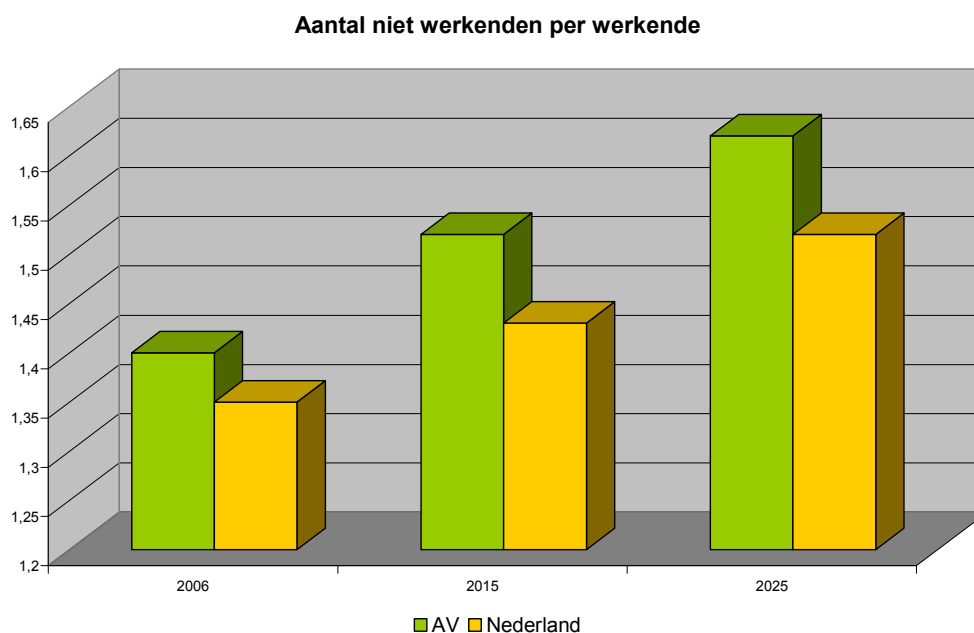
Aangezien de netto participatiegraad (dat deel van de potentiële beroepsbevolking dat ook werkelijk actief is) niet noemenswaardig afwijkt van het Nederlands gemiddelde, betekent dat de ver-

houding werkzame/ niet werkzame personen in het gebied ongunstiger is dan in de rest van Nederland.

Netto participatiegraad 2005 (bron CBS)		
	Alblasserwaard- Vijfheerenlanden	Nederland
totaal	63,9	63,2
mannen	76,7	72,1
vrouwen	50,7	54,1

Werkloosheidspercentage 2005 (bron CBS)		
	Alblasserwaard- Vijfheerenlanden	Nederland
totaal	4,0	6,5
mannen	1,1	5,6
vrouwen	8,0	7,7

De netto participatiegraad (dat deel van de bevolking tussen 15 en 65 jaar dat voor meer dan 12 uur per week deelneemt aan het arbeidsproces) is in het gebied een fractie hoger dan in heel Nederland. Opvallend is dat de participatie van mannen duidelijk hoger is dan het Nederlandse gemiddelde en dat van vrouwen juist iets lager.

De werkloosheid ligt duidelijk onder het landelijke gemiddelde. Hier is het verschil tussen man-

nen en vrouwen nog opmerkelijker. Terwijl de werkloosheid onder de mannen nog geen kwart is van het landelijke gemiddelde, ligt die der vrouwen zelfs iets boven het landelijke gemiddelde.

Door de opbouw van de bevolking is de relatieve omvang van de beroepsbevolking in het gebied kleiner dan het Nederlands gemiddelde. Het aandeel van de inwoners die ouder zijn dan 65 jaar neemt sneller toe dan in de rest van Nederland. Daarmee laten de problemen van de vergrijzing zich in dit gebied nog meer voelen dan elders.

Nu al is er een tekort aan van werkzame personen in de zorg merkbaar. De zuigkracht van de werkgelegenheid in de omringende gebieden, en het betrekkelijk eenzijdige aanbod van werkgelegenheid in het gebied zelf, versterken dit nog, waardoor het draagvlak voor voorzieningen dreigt uit te hollen en ook de leefbaarheid van het gebied in het geding is.

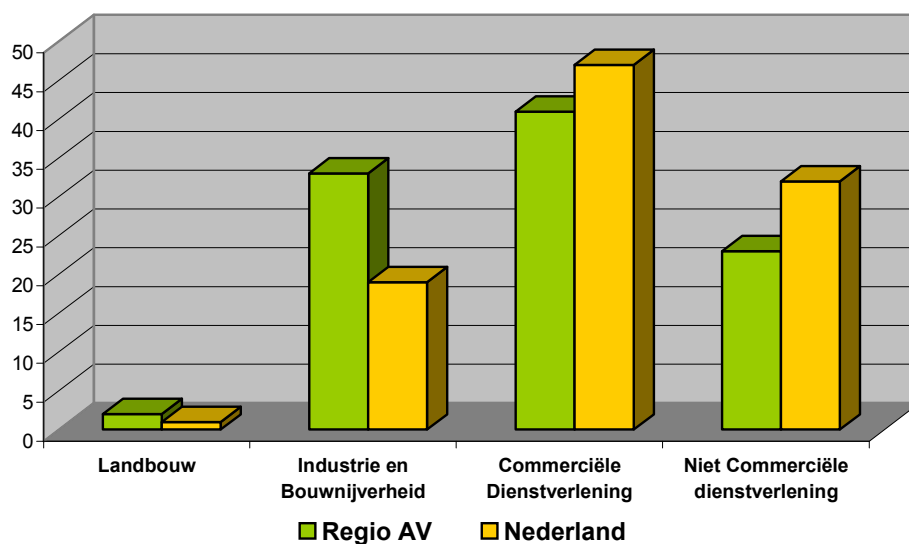
Werkgelegenheid

Het grootste deel van de werkgelegenheid in het gebied is geconcentreerd in de sterk verstedelijkte zuidelijke zone. In vergelijking met het landelijk gemiddelde is er relatief veel werkgelegenheid in de landbouw en industrie.

Vooral in de kleine kernen is relatief weinig en nogal versnipperde werkgelegenheid. De bestaande arbeidsplaatsen zijn vaak laaggeschoold. De voor de regio belangrijke sectoren zijn echter vrij kwetsbaar. Derhalve verdient het aanbeveling de verbreding van het arbeidsaanbod aanbod te stimuleren.

De landschappelijke kwaliteiten maken het gebied geschikt voor recreatie en toerisme. Verder biedt verbreding van de landbouw een perspectief. Daarbij wordt gedacht aan nevenactiviteiten op het gebied van toerisme en natuur en landschapsbeheer maar ook aan het combineren van landbouw en zorg. Dat laatste lijkt vooral ook perspectiefvol in het licht van de op handen zijnde sterke vergrijzing van het gebied.

Werkgelegenheid Alblasserwaard-Vijfheerenlanden

Landbouw

De landbouw is weliswaar niet de belangrijkste economische sector in het gebied, maar wel de allergrootste grondgebruiker. Van de 8045 bedrijven in het gebied in 2005 waren 839 agrarische bedrijven, waarvan 719 graasveebedrijven. Bij de graasveebedrijven was in totaal 24.000 hectare in gebruik en dat was 94 procent van alle landbouwgrond. Daarmee is het wel en wee van de landbouw duidelijk van invloed op de verschijningsvorm van het landschap. Melkveehouderij is verreweg de belangrijkste vorm van landbouwkundig gebruik in het gebied.

Vergelijking graasveebedrijven (LEI 2005)		
	opp/bedrijf	nge/bedrijf
Alblasserwaard-Vijfheerenlanden	33,2	69,3
Groene Hart	30,1	64,5
Nederland	31,2	69,5

De landbouw in veenweidegebieden ondervindt een aantal handicaps dat samenhangt met de bodemgesteldheid en de lage ligging. De veenbodem klinkt sneller in naarmate er dieper ontwaterd wordt. Dit komt ook tot uitdrukking in het feit dat een aanzienlijk deel van het veenweidegebied valt onder de zogenaamde Handicapgebieden.

De bodemgesteldheid betekent dat er een subtiel evenwicht gezocht moet worden tussen enerzijds niet te diep ontwateren en anderzijds wel voldoende drooglegging om voor een redelijke draagkracht van de bodem te zorgen. Verder stellen de vele slootjes een beperking aan een optimale verkavelingstructuur.

De structuur van de melkveehouderij is daardoor in het Groene Hart (dat grotendeels uit veenweidegebied bestaat) wat minder goed dan het Nederlandse gemiddelde. De melkveehouderij in de Alblasserwaard-Vijfheerenlanden vormt daarop een uitzondering, die doet niet onder voor het Nederlands gemiddelde.

Bij het steeds verder liberaliseren van de wereldmarkt is een verder voortschrijdende schaalvergroting onvermijdelijk. Omdat daardoor de werkgelegenheid in de pure melkveehouderij afneemt, zijn agrarische ondernemers in het gebied op zoek naar verbredingsmogelijkheden.

Recreatie en Toerisme

De grote rijkdom aan landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten, de rust en de aanwezigheid in de directe omgeving van grote bevolkingsconcentraties maken dat er goede potenties zijn op het gebied recreatie en toerisme. Op het ogenblik is vooral het aantal overnachtingplaatsen een beperkende factor. Ook de toegankelijkheid van het gebied voor verschillende vormen van routegebonden recreatie (vooral varen, wandelen en paardrijden) kan nog aanzienlijk worden verbeterd.

2.3.4. Leefbaarheid

Voor de plaatselijke groep is de leefbaarheid, vooral die in de kleine kernen een bron van zorg.

Nu al worden regelmatig knelpunten ervaren, vooral op het gebied van winkels en openbaar vervoer. Gezien de algehele schaalvergroting, waardoor voorzieningen een steeds groter draagvlak nodig hebben om rendabel te zijn, en de op handen zijnde sterke vergrijzing is de verwachting dat deze problemen alleen maar groter zullen worden.

In diezelfde kleine kernen is echter een goed ontwikkelde gemeenschapszin. Er is daar sprake van een sterk bloeiend gemeenschapsleven en bijna 30% van de bevolking is actief als vrijwilliger. Naast het proberen het voorzieningenniveau zoveel mogelijk in stand te houden, zet de plaatselijke groep ook sterk in op het behoud en verder bevorderen van de gemeenschapszin omdat de nadelige gevolgen van het steeds grootschaliger worden van voorzieningen gedeeltelijk daardoor kan worden opgevangen.

2.4. Natuur en Milieu

2.4.1. Natuur

De voor het gebied karakteristieke natuurwaarden hangen vooral samen met het natte en open karakter. Op het gebied van weidevogels en overwinterende vogels (ganzen, zwanen, smienten etc.) is het gebied van internationale betekenis. Er is veel draagvlak voor allerlei vormen van agrarisch natuurbeheer, daardoor dragen agrariërs belangrijk bij aan de instandhouding van deze kwaliteiten.

Plantensoorten van echt schrale ecosystemen die enige decennia geleden nog regelmatig in agrarische percelen te vinden waren kunnen echter niet meer gedijen bij een moderne agrarische bedrijfsvoering. Deze soorten, die ook zeer karakteristiek zijn voor het gebied kunnen nu alleen nog maar in reservaten overleven, maar ook daar luisteren de hydrologische condities zeer nauw. In een aantal gevallen kunnen deze condities door middel van waterhuishoudkundige maatregelen verbeterd worden.

Deze reservaten zijn klein en liggen ver uit elkaar. Om de overlevingskansen van soorten te vergroten is een programma voor het realiseren van ecologische verbindingzones in uitvoering.

2.4.2. Milieu

De melkveehouderij heeft een zeer laag pesticidengebruik. De nitraat- en fosfaatbelasting van bodem en oppervlaktewater is echter wel aanzienlijk. Aangepaste wetgeving en creatieve manieren van agrariërs op de bemestingsdruk terug te dringen hebben de situatie de afgelopen decennia echter aanzienlijk verbeterd.

Ook de waterkwaliteit is mede daardoor licht verbeterd, en het gebied heeft over het algemeen een redelijk goede waterkwaliteit. Op plaatsen met kwel zijn zelfs potenties voor een uitzonderlijk goede kwaliteit. Door vermenging met water van mindere kwaliteit komen deze potenties ecologisch gezien echter onvoldoende tot hun recht.

In veenweidegebieden is de problematiek van de klimaatsverandering extra actueel. Niet alleen omdat deze laaggelegen natte gebieden extra kwetsbaar zijn voor de gevolgen van de klimaatsverandering, maar ook omdat oxidatie van het veen tot een aanzienlijke uitstoot van broeikasgassen leidt.

De plaatselijke groep wil actief op zoek gaan naar gebiedsspecifieke oplossingen om een bijdrage te kunnen leveren aan de oplossing van de problematiek van de klimaatsverandering.

2.5. Beleidscontext

Het gebied kan bogen op een jarenlange ervaring als het gaat om het samenwerken tussen overheden en private partijen op het gebied van Plattelandsontwikkeling. In 1996 is tussen een 25-tal private en publieke partijen een convenant afgesloten. Daarin werd afgesproken dat deze partijen gezamenlijk zouden optrekken voor ontwikkelingen in het gebied waarbij economische vitaliteit en leefbaarheid hand in hand gaan met behoud en versterking van de kwaliteiten op het gebied van natuur, landschap en cultuurhistorie. In dat convenant werd tevens een groot aantal concrete projecten benoemd. De afgelopen jaren zijn veel van deze projecten ten uitvoer gebracht. Er werd tevens een gebiedscommissie in het leven geroepen waarin alle partijen vertegenwoordigd waren, en die tot taak had deze ontwikkelingen te begeleiden en stimuleren.

Onlangs is de formele looptijd van het convenant beëindigd. Maar dezelfde partijen zijn nog steeds met dezelfde doelstellingen gezamenlijk actief, zij het dat de organisatievormen waarbinnen dat gebeurt iets gewijzigd zijn.

Na afloop van de formele looptijd van het convenant hebben de gezamenlijke gemeenten een Visie voor het Landelijk gebied van de Alblasserwaard-Vijfheerenlanden opgesteld en vastgesteld. Bij het opstellen van deze visie hebben de gemeenten de private partijen uit het gebied zeer nauw betrokken.

Ook in deze visie is weer doortrokken van het besef van de bijzondere kwaliteiten die het gebied heeft op het gebied van landschap, cultuurhistorie en natuur, en het vaste voornemen de economische vitaliteit en leefbaarheid duurzaam te ontwikkelen in samenhang met deze kwaliteiten.

In de visie wordt een groot aantal projecten opgesomd dat aan dat voornemen concreet vorm kan geven.

Deze visie die ingebed is het overige omgevingsbeleid dat van toepassing is op het gebied, zoals het streekplan, de nota levend landschap, en het ontwikkelingsplan veenweidegebieden, vormt de basis voor dit Leader ontwikkelingsplan.

2.6. Analyse en Conclusie

De gebiedsbeschrijving en de beleidsuitgangspunten en –voornemens overziende, ontstaat de volgende analyse van sterkten, zwaktes, kansen en bedreigingen.

Sterkte	Zwakte
<ul style="list-style-type: none"> • kwaliteit van de leefomgeving in termen van natuur, landschap en cultuurhistorie: openheid, rust en ruimte • een bevolking met een sterke sociale cohesie en grote betrokkenheid bij het gebied • een groot draagvlak voor agrarisch natuurbeheer • een hoge organisatiegraad van maatschappelijke organisaties en economische sectoren (agrarieurs, middenstand, bedrijfsleven) • benaderbare bestuurders 	<ul style="list-style-type: none"> • relatief kleine beroepsbevolking • grote pendelstroom tussen platteland en stad met als gevolg verkeersproblemen • matige ontsluitingsstructuur • eenzijdig aanbod van werkgelegenheid in de kleine kernen • restrictief ruimtelijk beleid bemoeilijkt economische ontwikkelingen • de landbouw ondervindt handicaps ten gevolge van de bodemgesteldheid • het landschap is door zijn open karakter erg kwetsbaar voor verrommeling
Kansen	Bedreigingen
<ul style="list-style-type: none"> • ligging van de Alblasserwaard-Vijfheerenlanden in de directe nabijheid van de stedelijke agglomeraties van Rotterdam, de Drechtsteden en Utrecht voorziet in werkgelegenheid en economische potentie op korte afstand, en betekent een grote potentiële markt voor recreatieve en toeristische activiteiten. • groeiende maatschappelijke behoefte aan landelijke omgeving met hoge gebiedskwaliteit • vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen kunnen benut worden voor nieuwe economische ontwikkelingen. • grote participatie in verenigingen voor agrarisch natuurbeheer. • samenwerking tussen alle partijen op het platteland 	<ul style="list-style-type: none"> • het onduidelijk toekomstperspectief voor de melkveehouderij als gevolg markt- en prijsbeleid en hoge grondprijzen • zeer hoge stedelijke druk met als gevolg hoge grond- en woningprijzen, toename automobiliteit, dreigende aantasting van landelijke kwaliteiten • verdere afname van het voorzieningenniveau in de kleine kernen • afnemende bevolkingsgroei vormt nog een extra bedreiging voor het voorzieningenniveau (OV, middenstand, zorg), vooral het gebrekkige openbaar vervoer in combinatie met toenemende vergrijzing vormt een ernstig knelpunt • toenemende vergrijzing, op korte termijn ontstaan tekorten in aanbod van zorg • kwetsbare ecosystemen zijn klein en geïsoleerd. De hydrologische omstandigheden zijn niet optimaal

Het beleid en de gebiedsbeschrijving overziende kan geconcludeerd worden dat de uitgangspun-

ten en de beleidsvoornemens in de Alblasserwaard-Vijfheerenlanden zeer goed aansluiten bij de doelstellingen van LEADER⁺:

- er spelen duidelijke problemen met betrekking tot het behoud en ontwikkeling van de leefbaarheid en economische vitaliteit van de Alblasserwaard-Vijfheerenlanden;
- de nabijheid van de stad biedt evenwel extra kansen voor plattelandsontwikkeling;
- de lokale organisaties, partijen en de bewoners tonen een grote betrokkenheid bij de toekomst van het gebied;
- in de Alblasserwaard-Vijfheerenlanden is al veel ervaring in sectoroverschrijdende samenwerking opgedaan tussen zowel publieke als private partijen.

3. Ontwikkelingsstrategie

3.1 Hoofdpijlers

In dit hoofdstuk wordt aangegeven welke lokale ontwikkelingsstrategie de plaatselijke groep wil hanteren.

De plaatselijke groep is bekend met de pijlers waarop de LEADER-aanpak is gebaseerd en staat daar ook volledig achter: een geïntegreerde aanpak; een bottom-up benadering; participatie van de plaatselijke bevolking en stimuleren van samenwerking.

Zij heeft een groot aantal potentiële projecten beschreven die zij de komende jaren ter hand willen nemen. In essentie zijn deze projecten in drie hoofdcategorieën te onderscheiden:

- Versterken en verbreden van de plattelandseconomie;
- In stand houden en verbeteren van de omgevingskwaliteit.
- Bevorderen van de leefbaarheid van de kleine kernen

De plaatselijke groep is sterk doordrongen van de onderlinge samenhang van deze doelstellingen. Bij het zoeken naar mogelijkheden om de plattelandseconomie te versterken mag dat niet ten koste gaan van de omgevingskwaliteit. Daarom heeft de plaatselijke groep vooral oog voor projecten waarbij verschillende doelstellingen in elkaars verlengde liggen.

Om dezelfde reden kiest de plaatselijke groep ook voor de integratie van de assen drie en vier: in principe worden ook alle projecten van as drie worden volgens de LEADER-aanpak opgezet en uitgevoerd.

Vanuit de genoemde onderlinge samenhang die de plaatselijke groep voorstaat, zet zij in op het hele scala aan maatregelen uit as 3 en as 4, zij het dat sommige maatregelen een zwaarder accent zullen krijgen dan andere. Verder streeft de Plaatselijke Groep naar synergie tussen de maatregelen. Dit houdt in dat zij voorkeur geeft aan projecten die bijdragen aan de doelstellingen van meer dan één maatregel.

Zo is agrarisch natuurbeheer een vorm van verbreding van de plattelandseconomie die bijdraagt aan het verbeteren van de omgevingskwaliteit.

Andere investeringen in omgevingskwaliteit leveren een positieve bijdrage aan de toeristisch recreatieve potenties en leveren op die wijze een bijdrage aan de verbreding van de plattelandseconomie.

Een ander voorbeeld is het combineren van landbouw en zorg, dat niet alleen kan bijdragen aan een verbreding van de plattelandseconomie, maar tevens een bijdrage kan leveren aan een antwoord op de problemen van de vergrijzing.

In termen van het PlattelandsOntwikkelingsPlan 2007-2013 komt dit er op neer dat de lokale ontwikkelingsstrategie is samengesteld uit de volgende elementen:

- Diversificatie van de agrarische economie (maatregel 3.11)
- Steun voor de oprichting en ontwikkeling van micro-ondernemingen (maatregel 3.12)
- Versterken van toeristische activiteiten (maatregel 3.13)
- Basisvoorzieningen voor de economie en de plattelandsbevolking (maatregel 3.21)

- Dorpsvernieuwing en -ontwikkeling (maatregel 3.22)
- Behoud en ontwikkeling landelijk erfgoed (maatregel 3.23)
- Versterken van de concurrentiekracht van de agrarische sector (maatregel 4.11)
- Milieu en landbeheer (maatregel 4.12)
- Uitvoering van samenwerkingsprojecten (maatregel 4.21)
- Uitvoeringskosten Plaatselijke Groep (maatregel 4.31)

3.2. Uitwerking per maatregel

Maatregel 3.11: Diversificatie van de agrarische economie

De agrarische sector staat onder druk. Met name de melkveehouderij zal de komende jaren de gevolgen ondervinden van hervormingen van het Europese landbouwbeleid en toenemende concurrentie op de Europese en wereldmarkt. Diversificatie van de bedrijfsactiviteiten is een middel om nieuwe inkomensbronnen te ontwikkelen en zodoende het bedrijfseconomisch perspectief te verbeteren.

De streek heeft reeds de nodige sporen verdiend als het gaat om verbreding van de agrarische economie. De agrariërs in de Alblasserwaard-Vijfheerenlanden zijn voorlopers op het gebied van agrarisch natuurbeheer en er is zeer veel draagvlak voor deze vorm van verbreding. Verder is men permanent op zoek naar andere mogelijkheden van verbreding. Niet alleen vanwege de economische betekenis, maar vooral ook om het contact tussen de agrarische wereld en de rest van de maatschappij te verstevigen. Er is nog een aanzienlijk groeiperspectief op het gebied van agrotourisme. Wel zal deze tak in samenwerking tussen agrarische ondernemers én met andere recreatie-ondernemers en hun belangenorganisaties verder ontwikkeld en geprofessionaliseerd moeten worden als onderdeel van een gebiedsbrede aanpak.

Verder vindt de plaatselijke groep het van groot belang om de mogelijkheden om landbouw en zorg te combineren verder door de ontwikkelen. Niet alleen omdat hiermee de agrarische economie verbreedt kan worden, maar vooral ook omdat het een van de antwoorden op de toekomstige problemen van vergrijzing kan zijn.

Maatregel 3.12: Steun voor oprichting en ontwikkeling van micro-ondernemingen

Deze maatregel biedt kansen voor het gebied. Kleinschalige bedrijvigheid is over het algemeen beter inpasbaar in en verenigbaar met gebiedskwaliteiten. Het biedt ook de mogelijkheid om invulling te geven aan de problematiek van de vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen. Deze gebouwen krijgen een nieuwe functie, die geen afbreuk doet aan het buitengebied.

De Alblasserwaard-Vijfheerenlanden kent veel creatief ondernemersinitiatief, met name in het midden- en kleinbedrijf. Ondersteunen van nieuwe, kleinschalige bedrijvigheid kan bijdragen aan diversificatie van het aanbod aan werkgelegenheid. Hierdoor kan bijgedragen worden aan het voorkomen van het wegtrekken van jongeren naar de stad c.q. vermindering van het forensenverkeer. Nieuwe bedrijvigheid moet vooral gericht zijn op vergroting van de participatiegraad van vrouwen.

Maatregel 3.13: Versterken toeristische activiteiten

Het gebied heeft veel te bieden op het gebied van rust, ruimte, landschapsschoon en historisch erfgoed. In de directe omgeving bevinden zich zeer grote bevolkingsconcentraties en is dus veel vraag naar dergelijke kwaliteiten.

De infrastructuur voor routegebonden recreatie is niet optimaal ontwikkeld en ook de aansluiting met de omringende stedelijke regio's laat nog te wensen over. Ook het aantal overnachtingsplaatsen vormt een beperkende factor voor de verdere ontwikkeling van recreatie en toerisme. Een en ander houdt verband met het feit dat de streek er geducht voor is dat een te grote toevloed van recreanten en toeristen juist ten koste zou gaan van een van de belangrijkste kwaliteiten van het gebied: de rust.

De plaatselijke groep wil echter actief op zoek naar mogelijkheden om de toeristische infrastructuur te verbeteren en extensieve en kleinschalige vormen van recreatie te vergroten, zoals: uitbreiden wandelmogelijkheden en fietsinfrastructuur, ruiterspaden, vergroten overnachtingcapaciteit, verbeteren toegang over water en de bereikbaarheid van Kinderdijk, het ontwikkelen van arrangementen en het verbeteren van de gebiedspromotie.

het gebied kent een aantal bezoekerscentra en de plaatselijke groep wil de mogelijkheden tot synergie tussen deze bezoekerscentra beter benutten.

Maatregel 3.21: Basisvoorzieningen voor de economie en de plattelandsbevolking

In het Leadergebied is de gezamenlijke zin en het verenigingsleven goed ontwikkeld. Dit draagt in hoge mate bij aan de leefbaarheid van de kleine kernen, en het vormt tevens een belangrijke pijler om in de toekomst al te grote problemen als gevolg van de vergrijzing te voorkomen. Het draagvlak voor de voorzieningen die het verenigingsleven faciliteren is echter vaak veel kleiner dan in stedelijke gebieden. Dit wordt nog eens versterkt door het geldende restrictieve beleid in het Groene Hart. Een teruglopend voorzieningenniveau kan op termijn leiden tot een (verder) wegtrekken van met name de mensen uit de leeftijdscategorie 20 tot en met 45 jaar. Daarom wil de plaatselijke groep het tot stand komen van dergelijke voorzieningen extra ondersteunen. Het kan daarbij gaan om dorpshuizen, bibliotheken, sportvoorzieningen, woon-zorgvoorzieningen, openbaar vervoer en culturele en vrijetijdsvoorzieningen. Het moet daarbij bij voorkeur wel gaan om vernieuwende en multi-functionele voorzieningen, waarbij tevens als uitgangspunt geldt: "bovenlokaal wat kan, lokaal wat moet". Het spreekt vanzelf dat afstemming en overleg met de samenwerkende gemeenten hierbij noodzakelijk en essentieel is.

Maatregel 3.22: Dorpsvernieuwing en -ontwikkeling

Het gebied wordt, naast een aantal grotere kernen en steden, vooral gekenmerkt door kleine kernen en dorpsgemeenschappen. De financiële draagkracht van gemeenten is over het algemeen zwak voor de instandhouding en vernieuwing van deze kernen. De bodemgesteldheid zorgt daarboven voor extra onderhouds- en vernieuwingskosten.

Zowel voor de leefbaarheid, als voor de ontwikkeling van recreatie en toerisme, zijn aantrekkelijke dorpskernen van groot belang. Daarom wil de plaatselijke groep initiatieven ondersteunen die als doel hebben de dorpskernen aantrekkelijker te maken. Omdat de middelen ontoereikend zijn om een aanpak voor alle kernen uit te werken wil de Plaatselijke Groep in overleg met gemeenten

en de vereniging Kleine Kernen een aantal kernen selecteren om te komen tot een dorpsontwikkelingsplan dat vervolgens uitgevoerd gaat worden.

Maatregel 3.23: Behoud en ontwikkeling landelijk erfgoed

Het gebied herbergt een grote rijkdom aan landelijk erfgoed. Het meest markante voorbeeld daarvan is het molencomplex bij Kinderdijk dat op de Werelderfgoedlijst staat. Maar ook de het Nationaal Landschap de Nieuwe Hollandse Waterlinie die het gebied aan de oostkant begrensd, en een deel van de Oude Hollandse Waterlinie, zijn van grote cultuurhistorische waarden. Verspreid door het gebied kan een veelheid aan kleinschaligere elementen worden gevonden. De plaatselijke groep hecht groot belang aan dat erfgoed, en ontplooit allerhande initiatieven om de duurzame instandhouding van dat erfgoed zoveel mogelijk te verzekeren. Het gebied kent veel zeer actieve verenigingen op het gebied van het in stand houden van het cultureel erfgoed, die de plaatselijke groep graag wil ondersteunen. Die activiteiten lopen uiteen van restauraties van kleine elementen (van bijvoorbeeld molens, boenstoepen en eendenkooien) en het zoeken van nieuwe bestemmingen (Hollandse waterlinie) tot het beter onder de aandacht brengen van de cultuurhistorische kwaliteiten van het gebied.

Maatregel 4.11: Versterken van de concurrentiekracht van de landbouw

Zoals al bij maatregel 3.11 is aangegeven, komt de landbouw de komende jaren onder druk te staan. Verbreding kan gedeeltelijk compensatie bieden, maar is niet voor iedere agrariër weggelegd en kan ook geen volwaardig alternatief vormen voor de primaire bedrijfsvoering. Deze bedrijfsvoering is essentieel voor het instandhouden van het typische agrarische cultuurlandschap. Alle aanleiding derhalve om met deze maatregel steun te bieden aan agrarische bedrijven in het zoeken naar nieuwe mogelijkheden om de concurrentiekracht van het bedrijf te versterken. Een aantal van deze maatregelen kan rekenen op medefinanciering uit as 1. Aanvullend daaraan en toegesneden op de lokale omstandigheden en mogelijkheden wil de Plaatselijke Groep vernieuwende, toekomstgerichte initiatieven stimuleren die de bedrijfseconomische positie van de sector en de duurzaamheid van de bedrijfsvoering kunnen verbeteren, zoals efficiënter water- en energiegebruik, bijdrage aan de CO2 problematiek of inpassing van nieuwe maatregelen op het gebied van natuur- en landschapsbeheer. Het kan daarnaast ook gaan om de ontwikkeling van nieuwe (streekeigen) producten en stimuleren van b.v. de al ruimschoots aanwezig biologische landbouw in het gebied. Het gaat met name om het ondersteunen van experimenten, onderzoek, kennisontwikkeling en –verspreiding, productontwikkeling, nieuwe vormen van samenwerking, en vermarkting

Maatregel 4.12: Milieu en landbeheer

De plaatselijke groep voelt een zeer sterke betrokkenheid bij de verschijningsvorm van het landschap. Een belangrijk aandachtspunt is verrommelingsbestrijding. Maar vooral ook de vraag of en hoe nieuwe ontwikkelingen in het landschap kunnen worden ingepast houdt de plaatselijke groep bezig. Verschillende van de potentiële projecten hebben daarop betrekking. Dit speelt ook in het kader van Nieuwe Landgoederen en nieuwe landschapselementen.

Verder blijft het onderhoud van het landschap permanent om aandacht vragen, en is de plaatselijke groep op zoek naar nieuwe manieren om dat onderhoud vorm te geven, bijvoorbeeld te be-

zien of de vrijkomende biomassa gebruikt kan worden voor energieopwekking.

Daarnaast wordt er binnen de plaatselijke groep actief gezocht naar nieuwe manieren om de uitstoot van broeikasgassen te beperken.

Tenslotte wil de plaatselijke groep zoeken naar wegen om de potentieel zeer goede waterkwaliteit in het gebied beter te benutten ten behoeve van ecologische doeleinden.

Maatregel 4.21: Uitvoering van samenwerkingsprojecten

Net als in het Leader+ programma is er ook in het nieuwe programma budget beschikbaar voor samenwerking met andere Leader-gebieden binnen Nederland en in het buitenland. In het lopende Leader+ programma participeert LAG De Waarden in drie samenwerkingsprojecten:

Groene Hart, Kloppend Hart dat zich richt op versterking van het plattelandstoerisme in het Nationaal Landschap Groene Hart. Hierin wordt samengewerkt met twee andere Leader-gebieden in het Groene Hart

Nieuwe Perspectieven voor Boerderij en Landschap, dat als doel heeft behoud en versterking van kleinschalige cultuurhistorische en landschappelijke elementen. Hierin wordt samengewerkt met twee LAG's in Zeeland

European Sustainable Food Producers Network: een samenwerkingsverband van zeven producentengroepen uit vier landen (Nederland, Engeland, Italië en Spanje), waarin men kennis en ervaringen uitwisselt rond de streekproducten en poogt te komen tot een structuur voor Europese afzet van streekproducten.

Voor de nieuwe programma periode zal vanuit de Alblasserwaard-Vijfheerenlanden ingezet worden op voortzetting van Groene Hart, Kloppend Hart (fase 2). Deze tweede en laatste fase zal lopen van oktober 2007 tot en met medio 2009.

De eerste fase van het European Sustainable Food Producers Network eindigt eind 2007; aansluitend zal ingezet worden op ondersteuning voor fase 2 vanuit het nieuwe programma. De focus zal naar verwachting, behalve op opzet van een duurzame structuur voor de internationale afzet van streekproducten, meer komen te liggen op de combinatie van voedselproductie en duurzaam plattelandstoerisme. Een koppeling wat dit onderdeel betreft met Groene Hart, Kloppend Hart ligt dan ook voor de hand.

Verder verwachten we een samenwerkingsproject op te kunnen zetten rond het thema Landbouw en Zorg, dat onder het Leader+ programma een sterke impuls heeft gekregen in de Alblasserwaard-Vijfheerenlanden. Er liggen reeds contacten met de provincie Flevoland en met meerdere gebieden in Engeland.

De positie van agrarische ondernemers, vrouwen en jongeren acht de Plaatselijke Groep een speciaal aandachtspunt bij samenwerking.

Voor de uitvoering van de samenwerkingsprojecten, maatregel 4.21, is een afzonderlijk budget opgenomen in de financiële tabel in hoofdstuk 6.

Maatregel 4.31: Uitvoeringskosten

Zie hoofdstuk 5

4. Uitvoering van de Lokale Ontwikkelingsstrategie

4.1. Organisatie

4.1.1. De Plaatselijke Groep

Uitgangspunten

De Plaatselijke Groep ligt in het directe verlengde van het al ruim 10 jaar vigerende gebiedsgerichte beleid en sluit aan bij de bestaande structuur en gebiedsbetrokkenheid.

Qua structuur is er in de Alblasserwaard-Vijfheerenlanden sprake van:

- Een samenwerkingsverband van gemeenten binnen de intergemeentelijke samenwerking van Regio Zuid-Holland Zuid. De samenwerkende gemeenten hebben de verschillende beleidsterreinen ondergebracht in zogenaamde bestuurlijk portefeuillehoudersoverleg, waarvan het Portefeuillehoudersoverleg Plattelandsontwikkeling het bestuurlijke aanspreekpunt is voor integraal plattelandsbeleid
- Een Gebiedsplatform bestaande uit meer dan 20 gebiedsorganisaties die tezamen de volle breedte van belangengroepen en deskundigheid met betrekking tot het landelijke gebied in de Alblasserwaard-Vijfheerenlanden vertegenwoordigen. Het Gebiedsplatform ontwikkelt een gezamenlijke visie vanuit de gebiedspartijen en werpt zich op als belangenbehartigende richting overheden
- Een streekkantoor, gevestigd in het Streekcentrum Liesveld. Het streekkantoor huisvest de uitvoeringsorganen van een groot aantal gebiedspartijen.

Het ligt voor de hand om de invulling van de Plaatselijke Groep, de professionele ondersteuning en de uitvoering aan deze bestaande structuur te koppelen.

Verder gelden als uitgangspunten:

- de organisatie moet herkenbaar zijn voor de regio;
- de regio moet medeverantwoordelijk en betrokken zijn;
- de organisatie moet doelmatig en efficiënt kunnen opereren;
- het secretariaat van de Plaatselijke Groep dient in het gebied zelf gesitueerd te zijn
- de provincie moet haar verantwoordelijkheid t.a.v. het administratieve en financiële beheer naar behoren kunnen uitvoeren.

De leden van de Plaatselijke Groep vormen een groep van partners die de verschillende sociaal-economische kringen van het gebied evenwichtig vertegenwoordigen. De leden van de Plaatselijke Groep geven blijk van hun vermogen om samen een ontwikkelingsstrategie voor het gebied uit te stippelen en uit te voeren.

De leden:

- zijn ter plaatse gevestigd en;
- hebben een brede belangstelling voor de plattelandsontwikkeling;
- de afgevaardigde van een sector weet zich verzekerd van een draagvlak;
- hebben kennis van en zijn betrokken bij de regio;
- beschikken over zoveel mogelijk mandaat.

Verantwoordelijkheid en taken van de Plaatselijke Groep

De Plaatselijke Groep is verantwoordelijk voor de coördinatie van de uitvoering van de Lokale Ontwikkelingsstrategie. Het vergaderritme van de Plaatselijke Groep dient nog nader bepaald te worden. De Plaatselijke Groep wil om redenen van efficiency deze vergaderingen zoveel mogelijk inpassen in het ritme van het Gebiedsplatform Alblasserwaard-Vijfheerenlanden. Ook over het voorzitterschap zal door de Plaatselijke Groep nader besloten worden.

De taken van de Plaatselijke Groep zijn samengevat in bijlage 2.

Samenstelling van de Plaatselijke Groep

Om redenen van efficiency, gebiedsgerichtheid en doelmatigheid opereert de Plaatselijke Groep als het ware als onderdeel van het Gebiedsplatform, aangevuld met vertegenwoordigers van gemeenten en Waterschap, maar heeft ze een eigen verantwoording. De besluitvorming van de Plaatselijke Groep is geheel autonoom en geschiedt volgens de procedure zoals uiteengezet in paragraaf 5.2.

Door deze invulling wordt gegarandeerd dat de Plaatselijke Groep breed en evenwichtig samengesteld is met bestuurlijke vertegenwoordigers uit de Alblasserwaard-Vijfheerenlanden (zie ook bijlage 2).

Vanuit deze uitgangspunten, en de voorwaarden die de EU stelt aan de nodige onafhankelijkheid van de Plaatselijke Groep, is de Plaatselijke Groep samengesteld.

De samenstelling van deze Plaatselijke Groep voldoet aan de eis dat maximaal 50 procent van de leden afkomstig is van een overheidsinstantie. Tevens voldoet deze samenstelling aan de eis dat er minimaal één vertegenwoordiger van een vrouwenorganisatie in de Plaatselijke Groep zitting heeft en minimaal één vertegenwoordiger van een jongerenorganisatie.

4.1.2. Ondersteuning Plaatselijke Groep

Om de Plaatselijke Groep te ondersteunen bij de uitvoering van de Lokale Ontwikkelingsstrategie, kan een beroep worden gedaan op de volgende functionarissen:

- de secretaris van de Plaatselijke Groep;
- de coördinator;
- de betaal- en beheersautoriteit
- het Nationaal Netwerk Plattelandsontwikkeling.

Secretaris

Heeft als taken:

- Ondersteuning van de vergaderingen van de Plaatselijke Groep: voorbereiding, vergaderingen bijwonen, verslaglegging, procesbewaking, advisering
- Voorlichting en PR: verzorgen van informatiebijeenkomsten, nieuwsbrief en beheer website. Verder zorgt de secretaris er voor dat er regelmatig artikelen in de lokale en regionale pers verschijnen over de activiteiten in het kader van het programma.
- Aanspreekpunt: de secretaris fungeert als ambtelijk aanspreekpunt voor de gemeenten en provincie en voor collega-secretarissen van andere Plaatselijke Groepen in binnen- en buitenland
- Monitoring en evaluatie
- De secretaris koppelt tijdens elke vergadering van de PG terug over de voortgang van de uitvoering van de projecten. Deze rapportages worden ook gebruikt om de indicatoren voor het succes van het programma te monitoren. Waar nodig worden door de secretaris voorstellen gedaan aan de PG om de uitvoering van de projecten te verbeteren en voert daartoe in overleg met coördinator en de projectaanvragers de nodige maatregelen uit.
- Uiteraard leveren de rapportages over de uitvoering van de projecten ook kopij op voor de nieuwsbrief en de website
- Rapportage
- De secretaris stelt jaarlijks een jaarplan en een jaarverslag op, waarin verslag wordt gedaan van de geplande c.q. uitgevoerde activiteiten en projecten en eventueel voorstellen worden gedaan voor bijstelling van het programma

Coördinator

- Loketfunctie: de coördinator is het eerste aanspreekpunt namens de PG voor Lokale Initiatiefnemers (LI) om projectideeën en projectvoorstellen te bespreken en initiatiefnemers te ondersteunen bij de administratieve zaken rond de uitvoering en afronding.
- Makelaarsfunctie: de coördinator ondersteunt Lokale Initiatiefnemers in het vinden van relevante partijen om het projectvoorstel verder mee op te zetten en uit te voeren. Dit zijn in de eerste plaats andere partijen binnen het gebied, maar ook partijen in de omliggende stedelijke agglomeratie dan wel onderzoeksinstituten of overheden.
- Ook zal de coördinator Initiatiefnemers indien nodig ondersteunen bij het vinden van aanvullende financieringsbronnen
- Opzet en begeleiding samenwerkingsprojecten: in het huidige Leader+-programma is gebleken dat professionele ondersteuning van Lokale Initiatiefnemers bij het opzetten en uitvoeren van samenwerkingsprojecten onontbeerlijk is. Gezien de inmiddels opgebouwde ervaringen binnen het Leader+ programma De Waarden dient in de volgende periode deze ondersteuning voortgezet te worden. De coördinator ondersteunt bij het zoeken en bij elkaar brengen van samenwerkingspartners, het uitwerken van een gezamenlijk projectplan, de aanvraagprocedure en bij de uitvoering wat betreft de subsidietechnische randvoorwaarden
- Procedurebegeleiding en –bewaking:

- de coördinator vervult een centrale rol in de begeleiding en ondersteunen van zowel Lokale Initiatiefnemers als de PG bij het op een correcte, zorgvuldige, maar ook zo snel mogelijk afwickelen van de procedure van de projectvoorstellen, bij het opstellen van het projectvoorstel en het invullen van de formulieren, bij het toetsen van de voorstellen door de PG tot het moment dat de beschikkingen door de Provincie zijn afgegeven. Waar nodig ontwikkelt de coördinator voorstellen voor verbetering van procedures. De coördinator treedt in dezen ook op als aanspreekpunt voor provincie en beheer- en betaalautoriteit.

Invulling secretariaat en coördinatorschap

Met de kosten voor de ondersteuning van de werkzaamheden van de Plaatselijke Groep (secretaris en coördinator) is rekening gehouden in de financiële tabel van het programma (zie hoofdstuk 6). De Plaatselijke Groep denkt dat hiervoor in totaal gemiddeld over de hele programmaperiode ca. 0,5 à 0,6 formatieplaats nodig is.

In tegenstelling tot het huidige programma, zal in het nieuwe programma er een personele scheiding aangebracht worden tussen de functie van secretaris en die van coördinator.

Het secretariaat zal worden gevestigd in het gebied zelf, bij voorkeur ondergebracht bij het secretariaat van het Gebiedsplatform. De wisselwerking tussen enerzijds de bestaande gebiedsprocessen en anderzijds deze Lokale Ontwikkelingsstrategie kan zo worden geoptimaliseerd. Voor het coördinatorschap zal een aanbestedingstraject worden uitgezet conform de geldende provinciale aanbestedingsprocedures.

Het profiel van de coördinator bestaat, samengevat, uit tenminste de volgende kwalificaties: heeft kennis van het gebied, beschikt over relevant netwerk in het gebied en daarbuiten, heeft gedegen en gebleken ervaring met de Leaderaanpak, is in staat om aanvragers te begeleiden in het vertalen van projectideeën naar Leaderwaardige aanvragen, heeft grondige kennis van de technische en juridische aspecten van het POP-programma.

Op provinciaal niveau is er een POP/LEADER coördinator. De provinciaal coördinator toetst projectaanvragen met het advies van de Plaatselijke Groep ten behoeve van het besluit van GS (de definitieve beschikking). Daarnaast toetst de provinciale coördinator ook of de projectaanvragen overeenstemmen met het beleid van GS.

De Dienst Landelijk Gebied vormt het betaal- en beheersorgaan voor de uitvoering van POP en derhalve ook van as 3 en de Leader-as. Het betaal- en beheersorgaan zorgt voor de opstelling van eind- en jaarverslagen en verricht de betalingen aan de projecten.

Tenslotte zal ook in het nieuwe programma een netwerk van plattelandsgebieden functioneren, waarvan de Plaatselijke Groep Alblasserwaard-Vijfheerenlanden ook deel uitmaakt. Onder het huidige Leader+ programma is een nationaal netwerk LEADER gevormd, dat opgegaan is in het nationaal netwerk plattelandsontwikkeling. Dit netwerk zal ook in de komende programmaperiode gaan functioneren, onder andere ter ondersteuning van de Leader-groepen. De ondersteuning bestaat uit deskundigheidsbevordering bij de leden van de Plaatselijke Groep om hen in staat te stellen de uitvoering van het programma adequaat ter hand te nemen. Verder bevordert het netwerk de uitwisseling van ervaringen en informatie tussen Leader-gebieden en kan ondersteuning

bieden bij het opzetten van samenwerkingsprojecten.

De Plaatselijke Groep wenst actief te participeren in dit netwerk met als doel het overdragen van behaalde resultaten en het opdoen van inspiratie voor de uitvoering van de Lokale Ontwikkelingsstrategie.

4.2 Selectie van projecten

De Plaatselijke Groep is vrij in de wijze waarop de ingediende projecten worden geselecteerd. Een uitvoerige procedure staat beschreven in bijlage 4. Hieronder volgt een meer algemene beschrijving. De beschreven procedure vormt een eerste aanzet. Het definitieve stramien zal door de Plaatselijke Groep nog nader worden vastgesteld in samenspraak met provincie en DLG. Besefende dat de problematiek wat betreft de in de strategie aangegeven onderwerpen evenveel aandacht behoeft, is de Plaatselijke Groep van mening dat een gelijke behandeling van projectaanvragen het meest zuiver is, met dien verstande dat gezien de achterstandspositie van vrouwen op de arbeidsmarkt, aan projecten die bijdragen aan werkgelegenheid voor vrouwen voorrang zal worden verleend bij de beoordeling en selectie.

Een projectprocedure zal vooraf gegaan worden door een eerste contact tussen een ondernemer, organisatie of burger met een innovatief idee (de “Lokale Initiatiefnemer”) en de secretaris van de Plaatselijke Groep. Met name de beginperiode zullen hiervoor op het streekkantoor spreekuren en inloopdagen worden georganiseerd. De secretaris zal de aanvraag doorleiden naar de coördinator, die met de aanvrager de kansrijkheid en haalbaarheid beoordeelt en de aanvrager adviseert en begeleidt bij het samenstellen van het projectdossier. Het projectdossier zal vervolgens worden voorgelegd aan de Plaatselijke Groep. Gezien de verwachte grootte van de Plaatselijke Groep zal naar alle waarschijnlijkheid uit de PG een Dagelijks Bestuur worden gevormd aan welke de aanvragen eerst voorgelegd worden. De beslissing van de Plaatselijke Groep in de vorm van een bindend advies zal ter besluitvorming worden voorgelegd aan Gedeputeerde Staten. GS geeft de uiteindelijke beschikking af op basis waarvan door de aanvrager aanspraak kan worden gemaakt op de subsidiegelden. Het project kan daarna worden uitgevoerd.

4.3. Randvoorwaarden aan de uitvoering van projecten

Aanvragen zullen getoetst worden aan de hand van drie typen criteria:

De toepassing van de Leader-methode

Inhoudelijke criteria aan de hand van deze Ontwikkelingsstrategie

Technische criteria

4.3.1 Toepassing Leader-methode

Bottom up principe

Uiteraard zal de bottom up aanpak als belangrijkste richtsnoer bij de uitvoering gelden. Dit houdt wat de Plaatselijke Groep betreft in dat aanvragen in alle gevallen gedaan worden door burgers, ondernemers, publieke instellingen, verenigingen en samenwerkingsverbanden die in het gebied

zelf gevestigd zijn. Daar waar het gaat om samenwerkingsverbanden kunnen ook partijen van buiten het gebied betrokken worden.

Jongeren en vrouwen

Overeenkomstig de Europese richtlijnen rekent de Plaatselijke Groep jongeren en vrouwen tot speciale aandachtsgroepen. Dit sluit ook aan bij het streven van de Plaatselijke Groep om jongeren in het gebied te houden en de achterstandspositie van vrouwen op de arbeidsmarkt te verbeteren. Deze groepen kunnen een belangrijke rol vervullen in de ontwikkeling van de plattelandsgebieden. Activiteiten voor deze doelgroepen zullen worden gestimuleerd passend binnen elk van de thema's en doelstellingen. Bij de beoordeling van projectaanvragen zal de mate waarin het initiatief bijdraagt aan versterking van de positie van jongeren en vrouwen een wegingsfactor zijn.

Multisectoraal en integraal

Deze Lokale Ontwikkelingsstrategie beoogt een sectoroverstijgende en privaat-publieke aanpak van gebiedsprocessen te bevorderen. Dit komt tot uitdrukking in de beschreven Ontwikkelingsstrategie en zal ook in de uitvoering van het programma een belangrijke wegingsfactor voor aanvragen zijn. Dit houdt in concreto in dat aanvragen die samenwerking inhouden tussen meerdere partijen uit verschillende sectoren en samenwerking tussen private en publieke partijen een hogere beoordelingsscore krijgen dan sectorale aanvragen van één partij.

Overdraagbaarheid, innovatie en samenwerking

Bij de opstelling van het Ontwikkelingsplan heeft de Plaatselijke Groep zorg gedragen voor het experimentele en innovatieve karakter en overdraagbaarheid van initiatieven. Dit komt vooral tot uiting in het sterke accent op:

- actieve betrokkenheid van de plaatselijke bevolking;
- samenwerking tussen organisaties en partijen;
- het beoogde innovatieve karakter van projecten;
- de voorbeeldfunctie en het overdraagbare karakter van projecten.

Bij de beoordeling van de projecten worden deze zaken nadrukkelijk als wegingscriteria meegenomen.

Aan het begrip innovatief dient een ruime uitleg toegekend te worden. Innoveren betekent zeker niet in alle gevallen breken met het verleden. Het voortbouwen op bestaande praktijken is tot op heden één van de succesfactoren van plattelandsontwikkeling gebleken. In de Alblasserwaard-Vijfheerenlanden wordt veelal gewerkt vanuit de gedachte 'Behoud door Ontwikkeling'. Het integreren van nieuwe inzichten in een productieproces, het tot stand brengen van nieuwe, niet-reguliere samenwerkingsverbanden tussen actoren/sectoren, het aansnijden van nieuwe markten voor bestaande producten of het in een nieuwe vorm gieten van bestaande praktijken vormen een niet-limitatieve opsomming van innovatieve activiteiten die ieder op zich een bijdrage leveren aan de plattelandsontwikkeling. Innovatief in de zin van "nieuw" dient ook ruim uitgelegd te worden. Innovatief wordt geïnterpreteerd als voorzien in een reële en concrete behoefte of een wijze c.q. door middel van een product dat als nieuw en vernieuwend geldt voor het gebied. Voorbeeldfunctie en overdraagbaarheid willen zeggen dat de resultaten van projecten verspreid zullen worden binnen het gebied en ook binnen een landelijk netwerk van plattelandsgebieden,

zodat de gebieden van elkaar kunnen leren.

4.3.2 Inhoudelijke criteria

Wat betreft de inhoudelijke criteria zal het gaan om de vraag in hoeverre een aanvraag past binnen één of meer van de gekozen maatregelen. Gelet op de bovenbeschreven visie en de onderliggende POP2 doelstellingen, zullen tevens ook criteria gehanteerd worden die betrekking hebben op:

- de bijdrage aan een duurzame ontwikkeling van het gebied
- de bijdrage aan verbrede plattelandsontwikkeling, bijvoorbeeld te meten in termen van behouden of nieuwe werkgelegenheid
- de bijdrage aan vergroting van de ruimtelijke kwaliteit
- de bijdrage aan benutten van de in het gebied aanwezige kennis en sociaal kapitaal
- de mate van draagvlak binnen het gebied, bijvoorbeeld in de vorm van financiële bijdragen uit het gebied.

4.3.3. Technische criteria

Nog niet bekend is in hoeverre de nieuwe technische criteria m.b.t. de kwaliteit van de projectdossiers zullen afwijken van de huidige. Belangrijke aspecten zullen naar verwachting zijn: toets op volledigheid van het dossier, toets op de deskundigheid en het uitvoerend vermogen van de aanvrager, de borging van de resultaten na afloop van de subsidieperiode, wel of niet sprake van staatssteun en het gevolgde aanbestedingsbeleid.

4.3.4. Complementariteit met bestaand beleid

De maatregelen die worden voorgesteld in deze Lokale Ontwikkelingsstrategie zijn niet strijdig met maatregelen inzake:

- overig communautair beleid (w.o. in ieder geval INTERREG en LIFE);
- de gemeenschappelijke marktordening;
- kwaliteit van landbouwproducten;
- relevante Europese Richtlijnen (o.a. Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn, Energierichtlijn, Nitraatrichtlijn, Kaderrichtlijn Water, Bodem richtlijn);
- het PlattelandsOntwikkelings Programma (POP) dat voor geheel Nederland werd opgesteld voor de kaderverordening plattelandsontwikkeling.

Evenmin worden de voorgestelde maatregelen strijdig geacht met andere Nederlandse maatregelen inzake plattelandsontwikkeling zoals:

- Agenda Vitaal Platteland
- Nota Ruimte
- Regeling stimulering biologische productiemethode;
- regeling beheersovereenkomsten en natuurontwikkeling (SN);
- regeling agrarisch natuurbeheer (SAN);
- andere maatregelen vanwege diverse vormen van gebiedsgericht beleid.

De in het Ontwikkelingsplan voorgestelde maatregelen zijn complementair ten aanzien van de

maatregelen die in de genoemde gebiedsprocessen worden uitgevoerd. De plaatselijke groep streeft ernaar om het programma in te zetten als financiële prikkel voor de bestaande gebiedsprocessen en als stimulans voor nieuwe en verdergaande initiatieven. De Plaatselijke Groep zal dan ook veel energie steken in de wisselwerking met het Gebiedsplatform en de lokale politiek.

4.4 Communicatieplan

Communicatie over de doelstellingen van de Lokale Ontwikkelingsstrategie en de mogelijkheden voor projecten bij de verschillende doelgroepen in het gebied is een belangrijk aspect in het uitvoeringstraject. Dit is immers de basis voor het realiseren van de doelstellingen van het plan: er moeten passende projecten ontwikkeld worden die door de Plaatselijke Groep financieel worden ondersteund. Naast het bevorderen van kennis bij de doelgroepen is ook een positieve grondhouding ten aanzien van inhoud en uitvoering van de Lokale Ontwikkelingsstrategie bij de doelgroepen noodzakelijk om projecten te genereren.

De eerste taak van de Plaatselijke Groep, na goedkeuring van de Lokale Ontwikkelingsstrategie, is het opstellen van een communicatieplan. De eerste taken die daar uit voort zullen vloeien zijn het opstellen en verspreiden van een leesbare, heldere folder, bedoeld voor de potentiële Lokale Initiatiefnemers en het onder de aandacht brengen bij de burgerbevolking van het programma via de lokale media. Tevens dient een website te worden ontwikkeld en een nieuwsbrief te worden opgesteld, die alle actoren en met name de lokale politiek blijvend van informatie voorziet over de voortgang verenigingen. Ook zullen links vanuit andere websites van Gebiedsplatform, gebiedspartijen en gemeenten worden aangebracht naar de website van de Plaatselijke Groep. De Plaatselijke Groep acht burgers, maatschappelijke organisaties, ondernemers en de lokale politiek de voornaamste doelgroepen.

4.5 Evaluatie en monitoring

De Rijksoverheid, c.q. het Ministerie van Landbouw is in eerste aanleg verantwoordelijk voor de evaluatie en monitoring van het totale PlattelandsOntwikkelingsplan. In uitvoerende zin zal deze verantwoordelijkheid gedelegeerd worden aan het Comité van Toezicht. De provincie Zuid-Holland zal verantwoordelijk zijn voor de monitoring op provinciaal niveau van de vanuit POP2 beschikbaar gestelde middelen. De Plaatselijke Groep is verantwoordelijk voor de uitvoering en monitoring van deze Lokale Ontwikkelingsstrategie. Ten behoeve van de monitoring en evaluaties zijn outputindicatoren opgesteld. De kwantificering van de output is gebeurd op basis van een ex-ante evaluatie van wat er reeds in het gebied aanwezig is, de gebiedsanalyse en de kwalitatieve doelstellingen m.b.t. deze strategie. Deze indicatoren zijn opgenomen in bijlage 4. De monitoring zal voortdurend plaatsvinden en tijdens elke vergadering aan de hand van de resultaten en de doelstellingen van de Ontwikkelingsstrategie worden geëvalueerd, om daarmee verder richting te geven aan het activeren van het gebied en het beoordelen van aanvragen. Secretaris en coördinator spelen een belangrijke rol in het bijhouden van gegevens en het informeren van de Plaatselijke Groep en de provincie. Op basis van de resultaten zullen de accenten voor het komende jaar worden vastgelegd in een jaarplan. Halverwege het programma, in 2010, zal een mid term evalua-

tie worden uitgevoerd.

5. Verwachte investeringen en financiering

5.1 Uitgangspunten

De systematiek vanuit POP schrijft voor dat Europese financiering pas dan door de Europese Commissie wordt verstrekt indien er voor tenminste eenzelfde bedrag aan nationale cofinanciering beschikbaar is. Deze nationale cofinanciering bestaat uit publieke middelen van Rijk, provincie, gemeenten, Waterschappen en andere als (semi-)overheid erkende instanties.

Omdat integraliteit aan de basis ligt van deze Lokale Ontwikkelingsstrategie meent de Plaatselijke Groep dat naast aanspraak op gelden uit het POP as 4, Leader, ook aanspraak kan worden gemaakt op financiering uit de Europese middelen voor POP2 as 3, plattelandsvernieuwing. Ook zal aanspraak worden gemaakt op cofinanciering van de POP-gelden door de provincie Zuid-Holland, zoals door haar aangegeven in het Provinciaal Meerjarenprogramma (pMJP) en de Algemene Subsidieverordening (ASV) in de zin dat de provincie voor de gehele programmaperiode middelen reserveert voor de uitvoering van het Lokale Ontwikkelingsplan.

De Plaatselijke Groep zorgt voor commitment vooraf bij gemeenten en andere relevante overheden voor de overige cofinanciering. Deze leggen schriftelijk hun intenties vast (bijlage 5).

In de Lokale Ontwikkelingsstrategie zal per maatregel aangegeven worden: de verwachte totale investeringen en wijze van financiering (inclusief private financiering) en de verwachte verhouding publieke financiering

Projecten ontvangen maximaal 50% financiering uit POP-gelden en afhankelijk van het soort project en het type aanvrager in totaal maximaal 100% publieke financiering.

In de meeste gevallen zijn er ook bijdragen nodig door private partijen in de subsidiabele investeringen. Het is in principe toegestaan de tijdsbesteding van private partijen en vrijwilligers te kapitaliseren en als financiële bijdrage in het projectbudget mee te rekenen.

De PG is verantwoordelijk voor een adequaat programmamanagement t.a.v. de publieke financiering.

5.2. Verwachte investeringen en beoogde financiering

Tabel 1: investeringen en financiering per maatregel, periode 2007-2013			
	Totale Investeringsen	Private financiering	Publieke financiering*
As 3:			
311 Diversificatie	3.200.000	2.400.000	800.000
312 Micro-ondernemingen	800.000	600.000	200.000
313 Toeristische activiteiten	1.600.000	900.000	700.000
321 Basiszorg	1.200.000	200.000	1.000.000
322 Dorpsvernieuwing	1.200.000	200.000	1.000.000
323 Landelijk erfgoed	666.668	333.334	333.334
subtotaal	8.666.668	4.633.334	4.033.334
	100%	53%	47%
As 4:			
411 Concurrentiekracht agrarische sector	3.000.000	2.000.000	1.000.000
412 Milieu en landbeheer	650.000	50.000	600.000
421 Samenwerking (reg. en internat.)	600.000	55.000	545.000
431 Uitvoeringskosten Plaatselijke Groepen**	535.000	0	535.000
subtotaal	4.785.000	2.105.000	2.680.000
	100%	44%	56%
Totaal	13.451.668	6.738.334	6.713.334
	100%	50%	50%

* voor specificatie publieke financiering zie tabel 2

** voor specificatie van Uitvoeringskosten Plaatselijke Groepen (maatregel 431) zie tabel 3

Toelichting

De verwachte investering zijn afgeleid van de indicatoren (bijlage 4), die op hun beurt weer het resultaat zijn van de evaluatie vooraf van de einddoelen per maatregel. Zoals eerder aangegeven is gekozen voor inzet van de publieke middelen op alle maatregelen uit as 3 en 4, zij het met accentverschillen per maatregel. Op grond van de gebiedsanalyse en de ontwikkelingsstrategie ligt het zwaartepunt bij enerzijds versterking van de onder druk staande en voor het beheer en behoud van de gebiedskwaliteiten cruciale agrarische sector. Anderzijds dienen de kansen met betrekking tot de toeristische potenties verder te worden ontwikkeld. Tenslotte blijft het thema leefbaarheid in met name de kleine kernen de nodige aandacht vragen. Investeringsen in deze drie

hoofdaandachtsgebieden moeten leiden tot aanpak van de in de gebiedsanalyse beschreven problematiek, waarbij vooral de positie van jongeren (tegengaan ontgroening), ouderen (optimaliseren zorgvoorzieningen) en vrouwen (hogere arbeidsparticipatie) versterkt dient te worden.

De Plaatselijke Groep gaat er verder van uit dat met name bij de maatregelen 311, 312, 313 en 411 het aandeel private financiering (aanmerkelijk) hoger ligt dan het aandeel publieke financiering, omdat het hier veelal gaat om bedrijfsinvesteringen c.q. commerciële activiteiten. Bij maatregelen 321, 322, 323 en 412 ligt het voor de hand dat dit vaker en in hogere mate valt onder verantwoordelijkheid van (lokale) overheden.

Wat betreft samenwerkingsprojecten leert de ervaring met Leader+ dat het gaat om initiatieven met een relatief lange aanlooptijd en tijdens de projectperiode nog weinig directe revenuen voor de deelnemers. Het ligt daarom in de rede dat in deze aanloop- en startfasen het aandeel private financiering beperkt is.

De uitvoeringskosten, tenslotte, bedoeld om kosten te dekken voor het laten functioneren van de Plaatselijke Groep en een efficiënte uitvoering van het programma, worden net als onder Leader+ geheel uit publieke middelen gefinancierd. De uitvoeringskosten worden verderop nader gespecificeerd (tabel 3).

De Plaatselijke Groep denkt op deze manier een multiplier te behalen van ongeveer 2, dat wil zeggen dat elke euro publieke financiering over het hele programma genomen, leidt tot een euro private financiering.

Tabel 2. Specificatie Publieke Financiering

	EU	%	PZH	%	Overige Overheden*	%	totaal
As 3:							
311 Diversificatie	400.000	50	200.000	25	200.000	25	800.000
312 Micro-ondernemingen	100.000	50	50.000	25	50.000	25	200.000
313 Toeristische activiteiten	350.000	50	175.000	25	175.000	25	700.000
321 Basiszorg	500.000	50	125.000	12,5	375.000	37,5	1.000.000
322 Dorpsvernieuwing	500.000	50	125.000	12,5	375.000	37,5	1.000.000
323 Landelijk erfgoed	166.667	50	41.667	12,5	125.000	37,5	333.334
subtotaal	2.016.667	50	716.667	17,8	1.300.000	32,2	4.033.334
As 4:							
411 Concurrentiekracht agrarische sector	500.000	50	250.000	25	250.000	25	1.000.000
412 Milieu en landbeheer	300.000	50	100.000	17	200.000	33	600.000
421 Samenwerking (reg. en internat.)	272.500	50	227.500	42	45.000	8	545.000
431 Uitvoeringskosten Plaatselijke Groepen	267.500	50	92.500	17	175.000	33	535.000
subtotaal	1.340.000	50	670.000	25	670.000	25	2.680.000
Totaal	3.356.667	50	1.386.667	20,4	1.970.000	29,6	6.713.334

* zie voor specificatie overige overheden tabel 4

Toelichting:

Voor de periode 2007-2013 is voor de provincie Zuid-Holland circa € 4 miljoen aan POP-gelden beschikbaar voor as 4. Op basis van deze Lokale Ontwikkelingsstrategie wordt voor as 4 ruim € 1,3 miljoen gevraagd, wat neerkomt op circa een derde. Gezien de geschetste problematiek en de grootte van het gebied, lijkt dit de Plaatselijke Groep verdedigbaar. Op grond van de ASC Zuid-Holland wordt er daarbij van uitgegaan dat de provincie Zuid-Holland de as 4 maatregelen in zijn totaliteit voor 25% co-financiert.

Voor as 3 is provinciaal voor de hele periode zo'n € 12 miljoen aan POP-gelden beschikbaar. Gegeven de verwachte investeringen, de grootte van het gebied en het feit dat de Alblasserwaard-Vijfheerenlanden in het pMJP door het provinciaal bestuur is aangemerkt als één van de 5 prioriteitsgebieden wordt voor wat betreft de as 3 gelden aanspraak gemaakt op circa een zesde van de beschikbare POP-gelden. Dit zal uit andere publieke middelen (gemeenten, Waterschap, andere (semi)overheden) aangevuld dienen te worden. Hiervoor is door betrokken gemeenten een intentieverklaring getekend (bijlage 5).

Wat betreft de co-financiering door de provincie is uitgegaan van de percentages zoals vermeld in de Algemene Subsidieverordening terzake.

De overige publieke financiering dient te worden opgebracht door betrokken gemeenten en Waterschap.

Tabel 3: Specificatie financiering overige overheden:			
	Gemeenten	Waterschap	Totaal
As 3:			
311 Diversificatie	150.000	50.000	200.000
312 Micro-ondernemingen	50.000	0	50.000
313 Toeristische activiteiten	150.000	25.000	175.000
321 Basiszorg	375.000	0	375.000
322 Dorpsvernieuwing	375.000	0	375.000
323 Landelijk erfgoed	75.000	50.000	125.000
subtotaal	1.175.000	125.000	1.300.000
As 4:			
411 Concurrentiekracht agrarische sector	200.000	50.000	250.000
412 Milieu en landbeheer	50.000	150.000	200.000
421 Samenwerking (reg. en internat.)	45.000	0	45.000
431 Uitvoeringskosten Plaatselijke Groepen	175.000	0	175.000
subtotaal	470.000	200.000	670.000
Totaal	1.645.000	325.000	1.970.000

Toelichting:

De Plaatselijke Groep gaat er van uit dat gemeenten en Waterschap ook investeren in de uitvoering van deze Lokale Ontwikkelingsstrategie, aangezien deze in het verlengde ligt van de intergemeentelijke gebiedsvisie en van genoemde gebiedsprocessen en tevens bijdraagt aan oplossingen van problemen c.q. het realiseren van kansen waar gemeenten en Waterschap zich ook mee bezighouden.

Bijdrage Waterschap:

De PG meent dat het Waterschap, wat betreft as 3 maatregelen, aangesproken kan worden op (beperkte) bijdragen aan maatregel 313, toeristische activiteiten en maatregel 323 Landelijk erfgoed (b.v. herstel gemalen). Over een uitvoeringsperiode van 7 jaar komt dit neer op een bijdrage van ruim € 18.000 per jaar. Wat betreft as 4 maatregelen ziet de PG een (kleine) rol voor het Waterschap bij bepaalde maatregelen aangaande verbetering van de bedrijfsstructuur van agrarische ondernemingen (maatregel 411, concurrentiekracht agrarische sector) en een grotere rol in projecten onder maatregel 412 Milieu en landbeheer. Dit komt neer op een gemiddelde jaarlijkse bijdrage van ruim € 28.500,-.

In totaal voor as 3 en as 4 samen een kleine € 47.000,- per jaar. De bijdrage kan in de vorm van een jaarlijkse bijdrage uit de eigen begroting onder de noemer 'Leader' en/of via directe bijdragen aan projecten van derden en/of aan eigen projecten.

Bijdrage gemeenten:

De gemeenten investeren de komende jaren al fors in plattelandsbeleid. Voorgesteld wordt om hiervan per jaar € 25.000,- te bestemmen voor de Uitvoeringskosten lokale groepen (maatregel 431). Dit komt neer op € 175.000,- voor de hele programmaperiode.

De resterende bijdrage à € 1.470.000,- komt neer op een bijdrage van circa € 184.000,- gemiddeld per gemeente voor de hele programmaperiode ofwel zo'n € 26.000,- per gemeenten per jaar.

De bijdrage kan in de vorm van een jaarlijkse bijdrage uit de eigen begroting onder de noemer 'Leader' en/of via directe bijdragen aan projecten van derden en/of aan eigen projecten.

Specificatie Uitvoeringskosten Plaatselijke Groep (maatregel 431)

De uitvoeringskosten zoals in tabel 1 staan vermeld hebben uitsluitend betrekking op de volgende kosten:

- Secretariaat
- Coördinator
- Onkostenvergoedingen leden Plaatselijke Groep
- Communicatiekosten
- Deskundigheidsbevordering
- Vergaderkosten en overige ondersteuningskosten

Zoals eerder aangegeven gaat de PG er van uit dat over de hele looptijd er voor secretariaat en coördinator 0,5-0,6 fte gemiddeld nodig zal zijn. Als looptijd wordt aangehouden de periode 2^e helft 2007 tot en met 2014. Dit laatste in verband met de mogelijk en toegestane uitloop van het programma. Verwacht wordt dat in de startfase (2^e helft 2007) en in de eerste jaar er een meer

dan gemiddeld beroep op secretariaat en coördinator wordt gedaan en dat het in de jaren daarna afgebouwd wordt. De specificatie van de ondersteuningskosten per kostensoort en per jaar ziet er dan naar de inschatting van PG als volgt uit:

**Tabel 4: specificatie ondersteuningskosten Plaatselijke Groep, 2007-2014
(inclusief eventuele BTW)**

Jaar	Secretariaat + coördinator	Onkosten- vergoedingen PG	Communi- catie	Deskundig- heids- bevordering PG	Vergader- kosten en overige	Totaal
2007	40.000	1.000	5.000	5.000	1.500	52.500
2008	75.000	3.000	4.000	0	3.500	85.500
2009	75.000	3.000	2.500	0	3.500	84.000
2010	70.000	3.000	2.500	0	2.500	78.000
2011	65.000	3.000	2.000	0	2.500	72.500
2012	55.000	3.000	2.000	0	2.000	62.000
2013	45.000	2.500	2.000	0	2.000	51.500
2014	40.000	2.000	5.000	0	3.000	50.000
Totaal	465.000	21.500	22.000	5.000	21.500	535.000

De ondersteuningskosten bedragen 7,15% van de totale publieke financiering c.q. 20% van de totale publieke financiering van as 4, Leader.

Bijlage 1:   Taken Plaatselijke Groep

- Algehele uitvoerende verantwoordelijkheid voor de Lokale Ontwikkelingsstrategie t.a.v. realisatie van doelen en output en verantwoorde besteding van de publieke middelen
- Begeleiding en beoordeling van aanvragen op basis van de selectie- en beoordelingscriteria; op basis daarvan adviezen uitbrengen aan de provincie
- Het activeren van gebiedspartijen en burgers ten behoeve van het genereren van projecten
- Ten behoeve daarvan verzorgen van voorlichtingsactiviteiten
- Het inhoudelijk en uitvoeringstechnische volgen en waar nodig bijsturen van projecten
- Het opstellen van jaarplannen en jaarverslagen ten behoeve van de voortgang, evaluatie en monitoring
- Op basis daarvan eventueel bijstellen van de uitvoering
- Aanspreekpunt voor gebiedspartijen en overheden omtrent projectaanvragen en uitvoering van projecten
- Het actief participeren in samenwerkingsprojecten
- Het actief participeren in het Nationaal Netwerk Plattelandsontwikkeling

Bijlage 2: Samenstelling Plaatselijke Groep Alblasserwaard-Vijfheerenlanden

De plaatselijke groep zal bestaan uit vertegenwoordigers van :

- Land- en tuinbouworganisatie (LTO) Noord, afd. Alblasserwaard-Vijfheerenlanden
- Historisch Overleg Alblasserwaard-Vijfheerenlanden (HOAV)
- Natuur- en Vogelwacht De Alblasserwaard
- Natuur- en Vogelwacht De Vijfheerenlanden
- Stichting Uitvoering Landschapsplan (STUV)
- Agrarische natuur- en landschapsvereniging “Den Hâneker”
- Zuid-Hollands Landschap
- Oasen drinkwater
- Nederlandse Kooikersvereniging, afd. Zuid-Holland/Utrecht
- Archeologische Werkgemeenschap Nederland, afd. Lek- en Merwestreek
- Vereniging Hoogstamfruit Groene Hart
- Regionale Gemalenstichting Alblasserwaard-Vijfheerenlanden
- Boerderij en Erf Alblasserwaard-Vijfheerenlanden
- Stichting Knotgroep Giessen en Lek
- Molenstichting Alblasserwaard-Vijfheerenlanden (SIMAV)
- Overlegorgaan Waterrecreatie Alblasserwaard (OWA)
- Landschapsbeheer Zuid-Holland
- Samenwerkende Streekcentra Alblasserwaard-Vijfheerenlanden
- Stichting Vrije Recreatie (SVR)
- Nederlandse Bond van Plattelandsvrouwen van NU
- Agrarisch Jongeren Kontakt
- VVV Zuid-Holland Zuid.

Aangevuld met namens de samenwerkende gemeenten in de Alblasserwaard-Vijfheerenlanden mevr. Boot, burgemeester gemeente Giessenlanden en de heer Van Gelder, wethouder gemeente Liesveld, de heer Van de Borg, burgemeester gemeente Graafstroom en verder met de heer Veerman, wethouder gemeente Alblasserdam en een vertegenwoordiger namens het waterschap Rivierenland.

Bijlage 3: Beschrijving selectieprocedure en beoordeling projecten

- Eerste contact tussen een ondernemer, organisatie of burger met een innovatief idee en de secretaris van de Plaatselijke Groep. Met name de beginperiode zullen hiervoor op het streekkantoor gesprekken en inloopdagen worden georganiseerd. De secretaris verstrekt de aanvrager een formulier Projectidee, waarop de aanvrager de hoofdpunten van het projectidee invult en terugstuurt aan de secretaris.
- De secretaris en coördinator beoordelen op basis van het formulier projectidee of het idee past binnen het programma. Bij twijfel wordt het projectidee eerst aan (een delegatie van) de Plaatselijke Groep voorgelegd.
- Indien het idee als niet passen, kansrijk en/of haalbaar wordt beoordeeld, neemt de secretaris dienaangaande contact op met de aanvrager, die vervolgens beslist om de aanvraag al dan niet door te zetten.
- Kansrijke projectideeën worden doorgeleid aan de coördinator, die de aanvrager adviseert en begeleidt bij het samenstellen van het projectdossier.
- Uitsluitend complete aanvragen zijn ontvankelijk voor beoordeling door de Plaatselijke Groep. Dit betekent dat alle formulieren geheel en correct zijn ingevuld en alle vereiste documenten bijgevoegd zijn en dat de co-financiering geregeld is.
- Na ontvangst van het projectdossier, stuurt de secretaris de aanvrager een schriftelijke ontvangstbevestiging. Vanaf dat moment mag door de aanvrager voor eigen rekening en risico met de uitvoering worden begonnen.
- Gezien de verwachte grootte van de Plaatselijke Groep zal uit de PG een Dagelijks Bestuur worden gevormd aan welke de aanvragen eerst voorgelegd worden en daarna met advies aan de voltallige Plaatselijke Groep.
- Aanvragen dienen op tenminste één van de indicatoren betrekking te hebben.
- De beoordeling vindt plaats aan de hand van een beoordelingsformulier, waarin de Leader-criteria, inhoudelijke criteria en technische criteria afzonderlijk worden beoordeeld. Onderstaand is een voorbeeld formulier aangegeven. De precieze invulling dient nog met DLG en provincie te worden vastgesteld.
- Alle leden van Plaatselijke Groep beoordelen aan de hand van dit formulier afzonderlijk. Op de eerstvolgende vergadering brengt ieder PG-lid zijn/haar oordeel in. De gemiddelde score wordt bepaald aan de hand van de individuele scores. De gemiddelde score dient tenminste 43 punten te bedragen; voor de criteria 'bottom up' en 'innovativiteit' en 'voorbeeldfunctie' dienen ieder tenminste 3 punten te worden gehaald.
- In de Plaatselijke Groep dient consensus te worden bereikt over de beoordeling van aanvragen en indien nodig een nadere prioritering worden aangebracht; in dat geval zullen de scores op de criteria 'verbetering van de positie van jongeren' en 'verbetering van de positie van vrouwen op de arbeidsmarkt' een wegingsfactor 2 krijgen. Indien er binnen de Plaatselijke Groep aanzienlijke verdeeldheid bestaat omtrent de beoordeling, blijktend uit de individuele beoordelingsformulieren, dan wordt de aanvraag aangehouden. Indien nodig c.q. gewenst kan de aanvrager worden uitgenodigd voor het geven van een nadere toelichting in de eerstvolgende vergadering van het Dagelijks Bestuur van de Plaatselijke

Groep. Deze zal dan een eindoordeel vaststellen.

- Het oordeel van de Plaatselijke Groep kan zijn:
- Positief: aanvraag wordt met positief advies doorgeleid voor technische beoordeling
- Positief, mits aan bepaalde expliciet genoemde voorwaarden wordt voldaan. Indien nodig naar het oordeel van de Plaatselijke Groep moet de aanvrager de aanvraag op de aangegeven punten aanpassen; na positieve herbeoordeling zal de aanvraag worden doorgeleid voor de technische beoordeling
- Negatief: de aanvraag wordt afgewezen. Dit wordt door de secretaris schriftelijk kenbaar gemaakt aan de aanvrager en aan de provincie. Aanvrager heeft de mogelijkheid om binnen 6 weken na dagtekening schriftelijk beroep tegen het oordeel aan te tekenen
- Bij een positief oordeel van de Plaatselijke Groep en na de technische beoordeling zal de aanvraag ter besluitvorming worden voorgelegd aan Gedeputeerde Staten van de provincie Zuid-Holland. GS geeft de uiteindelijke beschikking af.

Voorbeeld SCOREFORMULIER

Leidende criteria uit de richtsnoeren LEADER		(JUISTE SCORE OMCIRKELEN)						SCORE
1	Het project heeft een bottom-up aanpak	0	1	2	3	4	5	
2	Het project heeft een experimenteel/innovatief karakter	0	1	2	3	4	5	
3	Het project heeft een voorbeeldfunctie en overdraagbare resultaten	0	1	2	3	4	5	
4	Het project is kleinschalig	0	1	2	3	4	5	
5	Het project is multisectoraal	0	1	2	3	4	5	
6	Er is aandacht voor de positie van jongeren							
7	Het project leidt tot nieuwe werkgelegenheid of behoud van bestaande werkgelegenheid	0	1	2	3	4	5	
8	Het project leidt tot verbetering van de positie van vrouwen op de arbeidsmarkt	0	1	2	3	4	5	
9	Het project draagt bij aan verbetering van de ecologische duurzaamheid	0	1	2	3	4	5	
10	Het project draagt bij aan vergroting van de ruimtelijke kwaliteit	0	1	2	3	4	5	
11	Het project draagt bij aan benutting en versterking van aanwezige kennis en sociaal kapitaal	0	1	2	3	4	5	
SUBTOTAAL								
Kwaliteit van het project		(JUISTE SCORE OMCIRKELEN)						SCORE
12	Heeft het project een realistische doelstelling?	0	1	2	3	4	5	
13	Kent het project een evenwichtige verhouding tussen kosten en baten?	0	1	2	3	4	5	
14	Is de organisatiestructuur duidelijk beschreven?	0	1	2	3	4	5	
15	Is de continuïteit van de resultaten gewaarborgd?	0	1	2	3	4	5	
16	Is er voldoende zicht op de uitvoerbaarheid?	0	1	2	3	4	5	
17	Is er voldoende expertise aanwezig bij de aanvrager?	0	1	2	3	4	5	
TOTAAL								

Bijlage 4 Overzicht output indicatoren

Maatregel	Indicator	Streefwaarde
311 Diversificatie naar niet agrarische activiteiten	Aantal begunstigden toerisme	80
	Aantal begunstigden ambachtelijke activiteiten	10
	Aantal begunstigden energieproductie	5
	Aantal begunstigden zorgverlening	30
	Aantal begunstigden overigen	25
	Totaal aan investeringen	€ 3.200.000
312 Steun voor de oprichting en ontwikkeling van micro-ondernemingen	Aantal nieuwe opgerichte bedrijven	8
	Aantal bedrijven waar verbeteracties plaatsvinden	2
	Totaal aan investeringen	€ 800.000
313 Bevordering van toeristische activiteiten	Aantal activiteiten gericht op bevordering toeristische activiteiten	15
	Aantal km fietspaden aangelegd of verbeterd	20
	Aantal km wandelpaden aangelegd of verbeterd	40
	Aantal km ruiterspaden aangelegd of verbeterd	50
	Aantal km vaarroutes aangelegd of verbeterd	75
	Aantal aanlegplaatsen aangelegd	3
	Totaal aan investeringen	€ 1.600.000
321 Basisvoorzieningen voor de economie en de plattelandsbevolking	Aantal ondersteunde acties	7
	Aantal gerealiseerde diensten	12
	Aantal gerealiseerde fysieke voorzieningen	5
	Totaal investeringsvolume	€ 1.200.000
322 Dorpsvernieuwing en –ontwikkeling	Aantal kernen dat steun heeft ontvangen	3
	Aantal km gerealiseerde wegen	0
	Aantal km gerealiseerde paden	12
	Aantal aangelegde of verbeterde objecten incl. terreinen	3
	Totaal aan investeringen	€ 1.200.000
323 Instandhouding en opwaardering van het landelijk erfgoed	Aantal ondersteunde acties	6
	Aantal ha ingerichte natuurgebieden	0
	Aantal km ecologische verbindingszones	0
	Aantal cultuurhistorische objecten	50
	Totaal aan investeringen	€ 666.668
41	Aantal nieuwe Leader groepen	1

Invoering Leader benadering en plaatselijke groepen	Oppervlakte Leader-gebied	390 km ²
	Omvang bevolking Leader-gebied	157.000
	Aantal gerealiseerde Leader projecten aansluitend bij as 1, versterking concurrentievermogen agrarische sector (411)	20
	Aantal gerealiseerde Leader projecten aansluitend bij as 2, milieu en landbeheer (412)	5
	Mate waarin publieke investering wordt vermeerderd met private investering ('multiplier')	Publieke investeringen: € 6.713.334 Private investeringen: € 6.738.334
421 Uitvoering van samenwerkingsprojecten	Aantal gerealiseerde projecten gericht op interterritoriale samenwerking aansluitend bij doelstelling as 1	1 (Landbouw en Zorg)
	Aantal gerealiseerde projecten gericht op interterritoriale samenwerking aansluitend bij doelstelling as 2	
	Aantal gerealiseerde projecten gericht op interterritoriale samenwerking aansluitend bij doelstelling as 3	2 (Groene Hart, Kloppend Hart fase 2; Boerderij en landschap vervolg)
	Aantal gerealiseerde projecten gericht op transnationale samenwerking aansluitend bij doelstelling as 1	2 (Food & Tourism Network, Landbouw en Zorg)
	Aantal gerealiseerde projecten gericht op transnationale samenwerking aansluitend bij doelstelling as 2	
	Aantal gerealiseerde projecten gericht op transnationale samenwerking aansluitend bij doelstelling as 3	

Bijlage 5: Intentieverklaringen gemeenten

- INTENTIEVERKLARING -

De samenwerkende gemeenten Giessenlanden, Gorinchem, Graafstroom, Hardinxveld-Giessendam, Leerdam, Nieuw-Lekkerland en Zederik alsmede de gemeenten Alblasserdam en Vianen hebben met instemming kennis genomen van de Lokale Ontwikkelingsstrategie Alblasserwaard-Vijfheerenlanden 2007-2013 dat in het kader van het Plattelandsontwikkelingsplan 2007-2013 is opgesteld.

Voorname gemeenten zijn van mening dat de uitvoering van de Lokale Ontwikkelingsstrategie een belangrijke impuls kan geven aan het vitaal, leefbaar en aantrekkelijk houden van de regio. De Lokale Ontwikkelingsstrategie sluit in die zin aan bij de Gebiedsvisie van de samenwerkende gemeenten Alblasserwaard-Vijfheerenlanden binnen de Regio Zuid-Holland Zuid.

De gemeenten achten zich medeverantwoordelijk voor een goede en succesvolle uitvoering van de Lokale Ontwikkelingsstrategie en hebben daarom besloten met een vertegenwoordiging vanuit het Portefeuillehoudersoverleg Plattelandsontwikkeling zitting te nemen in de Plaatselijke Groep Alblasserwaard-Vijfheerenlanden.

Voorname gemeenten spreken hierbij tevens de intentie uit in financiële zin bij te willen dragen aan de investeringskosten van de Lokale Ontwikkelingsstrategie in de zin dat de gemeenten individueel en gezamenlijk zich zullen inspannen tot het leveren van een bijdrage in de totale publieke financiering, zoals aangegeven in de financiële paragraaf van de Lokale Ontwikkelingsstrategie. De bijdrage zal geschieden in de vorm van een directe bijdrage in het kader van de ondersteuning van het Gebiedsplatform Alblasserwaard-Vijfheerenlanden alsmede in de vorm van bijdragen aan concrete projectaanvragen of wel in de vorm van eigen projecten.